

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	8 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczá u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 10.

Megtorlás.

A királyné gyilkost bírái elé vezették, hogy a földi igazságszolgáltatás írott törvényei és közegeinek gondolkodás módja s érzelmevilága szerint kimérje rá a megérdemelt büntetést.

A hegedő sebeket feltépni kegyetlen-ség, nagy szenvedést jelent; ha az aggódva kutató igazság érdekében történik ez: kötelesség s a szenvedés nem jön tekintetbe.

Az igazság firtató szeme hatja át most az ezelőtt már két hónappal végbement szörnyű esemény részleteit. A tények tisztán állanak előttünk. *Luccheni* olasz munkás az anarchia szolgálatába szegődött. Elveit Lausannéban szivta magába az erkölcsi oktatás helyett, melyet annak idején nem kapott meg.

Minden ember kapva-kap s lelke egész erejével csügg oly tanokon, olyan eszméken, melyek gondolat világába bele ille- nek s melyek segítségével, úgy gondolja, hogy élete folyását kormányozhatja.

Az anarchia bizarr, minden korlátot ledöntő, tekintélyeken átgázoló tanai egészen beleillettek *Luccheni* kalandos gondolatvilágába s ez eszmék termékeny talajra esvén, megragadtak benne. Első hallásra az erőszak kultiválása ragadt meg *Luccheni* agyában s már legközelebb tört vásárolt s két nap múlva meggyilkolva feküdt két ország áldottszivű asszonya, Ausztria császárnéja és Magyarország királynéja.

És a szörnyeteg, aki elvből öl, vigyo-

rogva áll bírái elé, hogy elvegye büntetését. Nem fél a haláltól, mert hire meg lett alapítva, az anarchia elveinek terjesztésében eltörölhetetlen »érdemeket« szerzett s az ezután következőknek méltó »mintaképül« fog szolgálni. E gondolatok őt teljesen kielégítik s a földi igazságszolgáltatás előtt bátorra teszik s ha valaki elmesélné előtte a vakmerősége miatt az ellenség kezei közé került római ifju, *Mucius Scaevola* történetét, mily nagy öntudattal tudná oda kiáltani a tenger-nyi hallgatóság ámulatára: *Hosszu az utánam következők sora.*

A nagy világ társadalom, mely közös ellenségét látja a királyné gyilkosában és számtalan elvtársaiban, tévőzva tűnődik az okon és okozaton s restelli bevallani saját bűnösségét. Mert nyilvánvaló, hogy *Luccheni* megtett mindent, amivel saját existenciáját emelhetné s hogy művelődése ide fejlődött, az egyedül annak tulajdonítható, hogy *Luccheni* nem azon iskolákba vetődött be, honnan a világ társadalom kikerült, hanem az anarchia le- bujaiba, honnan olyan alakban került ki, ahogy most a genfi törvényszék ítélőszéke előtt áll. A nagy társadaloméval legnagyobb mérvben ellentétes tanokkal, fogya- tékos gondolkodásmóddal, alacsony mű- veltséggel.

Ez az anarchia műveltség, melylyel szembe kell a nagy társadalomnak mind- azon eszközöket állítani, melyek nagy arányokban állanak ma is rendelkezésére, de nagy részt használatlanul hevernek.

S ha *Luccheni* irtóztató tördőfése intő jel lesz a társadalomnak, hogy minden tagját vallás-erkölcsi nevelésben ré-

szesítse, ha a családi és társadalmi élet az iskolával karöltve ennek fog szolgál- tába állani s ha a nemzetgazdaság nem a plutokraczia dédelgetését, hanem a megélhetés biztosítását s a nyomor eny- hitését fogja szolgálni, akkor a *Luccheni* fajja örökre ki fog veszni.

* * *

A genfi bűnpör tárgyalásáról szóló távirati tudósításaink a következők:

Luccheni bűnpöre.

— Saját tudósítónk távirata. —

Genf, november 10.

Ma állott először *Luccheni* a genfi főtör- vényszék előtt, hogy elvegye gonoszságának méltó jutalmát.

A bűnpör iránt oly óriási érdeklődés mu- tatkozott nemcsak Genfben, hanem az egész föld országában, hogy a genfi főtörvényszék is ez alkalomra különleges intézkedéseket tett.

Az esküdtzéki tárgyaló termet ez alka- lomra egészen renoválták. Tegnap egész nap lázas sietséggel dolgoztak rajta, hogy a vissza- tasztó, komor épületet, szök, sötét karzatai- val, meredek lépcsőivel, ódon berendezésével valahogy modernebbé tegyék. A teremben a hallgatóságnak fenntartott padosorokban a leg- első helyet *Kuefstein* gróf osztrák és magyar nagykövet foglalta el, ki a bécsi külügyminisz- teriumot képviseli a tárgyaláson. Mellette a szövetségtanács néhány tagja ül s hátrább a külföldi sajtó nagy számban megjelent kép- viselői.

A hallgatóság a hátulsó padosorokat s a karzatokat lepi el nagy számban. Az ajtóknál diszbe öltözött csendőrség áll őrsöt.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Felsült tolvajfogás.

Irta: Aranyeső.

Azt mondják, a hegyes ajak férfi termé- szetnek a jele.

Mióta ezt először meghallottam — még kicsi koromban történt — első pillantásom mindenkinek az ajkára esik. S ha végtelen örömmre egy ilyenre akadok — különösen ha nő az illető — nagy lelkesedéssel kutatom annak modorából, tetteiből természetét — per- sze csak ha alkalmam van . . . És a mondás- nak a legtöbb esetben igazat adok!

Különösen hegyes ajka van az ügyvédék tizenhat esztendő lányuknak: *Gizikének*. Más- különben ideális szépség: hosszukás finom arc, mely magas, méltóságos természetnek kiválóan jól áll; örökké mosolygó kék szemek — ezek olyan világosak, mint valami lenvirág s azért majdnem csodálatos fölülte az a merészen hajlott két sötétbarna szivárvány. Szája az csepp és finom.

De minek is irom én mindezeket le, hisz önök úgy sem tudják ezeket össze képzelní az arczvonások és a lélek azon vissza tükrözö- dése nélkül, mely mindenkinek egyéni sajátja: ezt meg a toll lefesteni nem tudja, sőt még a fényképész is vajmi ritkán s hiányosan. De mellékes is ez itt, a hol fő az ajak, azt meg

már mondtam, hogy *Gizikénél* szerfölött he- gyes — szinte szokatlan.

Bocsánat, ne tessék félreérteni, én itt nem a felső, vagy alsó szája szélét értem, hanem az arcznak a legalsó részét. a mit »áll«-nak is neveznek.

Gizi valóságos férfitermészet; még most is olyan, mint egy pajkos fiu. Pedig már nagy leány számba veszik, hosszu ruhája van s úgy hívják hogy »*Gizi* nagysám«. Azért a csinyjei- nek se hossza, se vége. Akárhányszor felkap atyjának a ficzkándozó *Pletyka* lovára s nyar- gal végig az utcán. Utóbb már bicikliért ku- nyorált.

Hát a multkor kérem mit csinált?

A segéd-jegyzőnek nyitva az ablakai, benne gyönyörű hortenziák pompáznak. *Gizi* nagysám arra sétál s ne nektek szegény nyiló jószágok — néhány pillanat múlva *Gizi* pat- togó lépteit a lehullott szirmocskák kísérik. — Hát hiszen a szegény fiatalember nagyon szí- vesen adott volna neki, sőt megfosztotta volna az egész világot virágaitól érte, de mikor *Gizike* ő reá meg rá sem néz s kegyetlenül letrimbolt virágait is csak mint a szemetet szórja szét!

De sok tettét meg is szólták már a ki- csiny városban, de hiába intette már szelíden anyja, hasztalan dorgálta keményen atyja, *Gizi*-ből a természetet ki nem irtják.

Helye még a gyermekszobában van, ott alszik az apróságokkal. (Pedig már egyszer éjjeli zenét is kapott.) Este rémesnél rémesebb históriákat mesél nekik.

A multkor épen a szegedi híres betyár, *Rózsa Sándor* félelmetes bandájának hajme- resztő szörnyeteit mesélte el, melyet a *Rádai* regényből szedett össze. Erre már *Panna* néni, az öreg cselédet is becsalták, ki nyáron át a gyermekszoba ajtaja előtt a folyosón aludt.

Szörnyű látományokkal képezetükben alud- tak el mindnyájan; csak *Gizi* nem félt semmi- től. Óh, ő tiz olyan bandával is szembe merne szállni! Tudom is, hogy meghunyászkodnának kedvesen pergő nyelve, meg tisztán mosolygó nefelejsz szemei előtt! — Hanem ő nem ezek birtokának tudatában bátor, vakmerő, óh nem! hanem mert hegyes ajka van!

Panna néni édesen alszik . . . De mi ez? Egyszer csak úgy érzi, mintha fojtogatná va- laki.

Ki nyitná szemét, de egy kéz rátapad hir- telen s úgy veszi észre, hogy a talpát csikland- ják; azután valaki fülébe sugja:

— »Tolvaj, zsvány, *Rózsa Sándor!*« — S egyszerre megszabadul minden érintéstől — abban a perczen pedig ajtócsapódást hall.

Mintha ágyuból lötték volna ki, ugrott föl vaczkáról, körül néz, nem lát semmit. — Esze-veszetten futott most ki az utcára, el a harmadik házig, a hol a csendőr-laktanya van.

Gulyás őrmester majd a bőréből bujt ki örömeiben, mikor meghallotta, hogy az ügyvé- déknél tolvajok vannak. Nem valami örömtel- jes helyzet az egyáltalán, de mondom, *Gulyás*-nak az volt. Micsoda dicső ember lesz ő majd, de kivált *Gizike* előtt, ha megszabadítja a zsi-

Luccheni új börtöne.

Luccheni-t már korán reggel átszállították a börtönből a törvénykezési palotába, ahol külön börtönt rendeztek be számára, melynek ajtaja közvetlenül a tárgyaló terembe nyílik. A tárgyalásra új ruhát kapott, melyet azonban nem akar felöltöni, sőt azon ruháit kéri elő, melyet a gyilkosság elkövetése napján viselt.

Börtönőreivel s *Moriaud* védőügyvédjével, ki a tárgyalás előtt is meglátogatta jókor reggel — folyton kedélyeskedik. Akasztófa humorától mindenki megborzad.

A tárgyalás kezdete.

A terem már szorongásig megtelt a hallgatósággal, midőn 9 órakor a tárgyaló terem főajtójának szárnyait két feketébe öltözött törvényszolga hirtelen feltárta s belépett a bíróság. *Hurgy* a genfi főtörvényszék elnöke s a nagy tanácstól bíról választott két szavazó polgár: *Racine* órás és *Schutzle* János genfi matráczerkeskedő.

A közzvádó helyét *Georges Navazza* államügyész foglalja el.

Elnök: Vezessék elő a vádlottat!

Két szuronyör között nemsokára előtűnik egy mellékajton át *Luccheni* alakja. Beléptekor minden szem odafordul, ő pedig vidáman köszöntget jobbra balra. Ugy látszik örökös mosolygásáról, hogy tetszik neki a helyzet.

Azt mondják, hogy maga *Luccheni* is készül egy, a törvényszék előtt elmondandó nagyszabású beszédre. Börtönében minden nap fenhanganon gyakorolta magát az előadásban.

Most következik a két esküdt meghiteltetése. Az államügyész e tekintetben megteszi előterjesztését s az elnök elrendeli a megesküdtetést.

Az esküdtek a következő eskümintát mondják el állva, jobbkezüket szívére téve:

Esküszünk Isten előtt, hogy figyelmünket lelkiismeretesen a tárgyalásra fogjuk irányítani, hogy senkivel sem fogunk a bűn tárgyáról tanácskozni, a míg a verdikt ki nem lesz hirdetve, hogy hivatásunk gyakorlásában senkitől sem fogjuk magunkat befolyásoltatni, hogy nem fogunk hall-

gatni sem érdekre, sem tekintetre, sem reményre, sem félelemre, sem szeretetre, sem gyűlöletre és hogy csak a vád és védelem szerint, lelkiismeretünket és belső meggyőződésünket követve fogunk dönteni, személyre való tekintet nélkül, *tekintet nélkül arra, vajjon gazdag-e vagy szegény, erős-e vagy gyöngé, idegen-e vagy földi a vádlott és a hogy az esküdtek szavazatának titkát megfogjuk óvni.*

Ezalatt *Luccheni* hol a jelenlevők arczát vizsgálta, hol pedig egész közönyösen tekintgette szét. A bíróság esbűje mégis némileg magára vonta figyelmét, amennyiben az eskü egyes kitételeinél cinikusan nevetett s ez a gúnyos arczvonás, cinikus nevetésgélése megmaradt azután mindvégig.

Az eskü szöveg egy kitétele mégis egy pillanatra komolylyá tette. Öt ugyanis, amidőn az esküszöveg egy ilyen kitétele következett: *»tekintet nélkül arra, vajjon gazdag-e vagy szegény«* stb., egyformán ítélnék, — elkomrodva öklével a padra csapott

Elnök: Vádlott álljon fel!

Vádlott nagy lomhán felkel s gunyosan néz az elnök szeme közé s kihívóan felel kérdéseire.

Elnök (családi körülményeinek kikérdésénél): Mi volt az anyja neve?

Vádlott: Tudom is én, Lujza vagy mi.

Bravó! bravó!

A bizonyítási eljárás befejezése után az államügyész a következő vádindítványt terjeszti elő:

Georges Navazza államügyész indítványában azt vitatja, hogy *Luccheni orozva követte el a gyilkosságot*, mely a genfi büntetőtörvénykönyv 83, 84, 249. 251 és 252, szakaszai szerint büntetendő. Lehetségesnek mondja, hogy másoknak is volt részük a merényletben, de *Luccheni* nem nevezte meg bűntársait, azt azonban nyíltan megvallotta, hogy az anarchista elv kedvéért gyilkolt. Az indítvány megokolása ez:

Erzsébet királyné ő felsége augusztus 30-án érkezett a *Grand-Hotelbe*. A királyné némi idő óta betegeskedett és Svájcban remélte egészségének helyreállítását. Azzal a szándékkal, utazott Genfbe, hogy Trénisben *Rotschild* bárónét meglátogassa. A királyné szeptember

8-án levelet irt a bárónénak s értesítette látogatásáról. A királyné szeptember 9-én, pénteken hajón Genfbe érkezett s azonnal Trénisbe utazott, a hol a napnak legnagyobb részét töltötte. Esto visszatért Genfbe és szállójába ment, a hol csak kevés ideig maradt, aztán *Sztáray* grófnéval sétált s kilencz órakor visszatért a szállóba, a hol megvacsorált és pihenni tért.

Másnap, szombaton, szeptember 10-én Erzsébet királyné *Sztáray* grófnéval együtt délelőtt 11 óra tájban távozott a szállóból, ellátogatott néhány üzletbe, keddfelel órakor visszatért a szállóba, a honnan negyed óra mulva távozott.

A közzvádó ezután elmondja, hogy *Luccheni* hogyan hajtotta végre a gyilkosságot. A gyilkos oly gyorsan s oly erősen döfte törét a királyné testébe, hogy a sajnálatraméltó áldozat a földre rogyott. *Sztáray* grófné egy idegen ember segítségével fölemelte a királynét, aki gyöngé hangon ezt mondta:

— Azt hiszem, hogy fájdalmat érzek mellemben.

A királynét a hajóra vitték, de ott elvesztette eszméletét. Ekkor még senki sem sejtette a borzasztó eseményt. A királynénak a hajón mondott utolsó szavai ezek voltak:

— Mi történt velem?

Aztán rohamosan rosszabodott állapota.

Az államügyész elmondja még, hogy miképpen tartóztatták le *Luccheni* t, a ki első kihallgatásakor megvallotta, hogy tulajdonképpen az orleánsi herceget akarta megölni, de mivel ezt már nem találta Genfben, arra határozta el magát, hogy valamely nagy állásu embert fog megölni. Az újságokból megtudta, hogy Erzsébet királyné Genfben van s néhány napig rá lesett a szálló környékén.

— A mikor gyilkos szerszámomat a királyné mellébe döftem — ezt mondta *Luccheni* az az érzésem támadt, hogy a tör mélyen behatolt s hogy a királynénak meg kell halnia. *Luccheni* itt hirtelen belekiált a legnagyobb felindulással a közzvádó beszédébe:

— Bravó, bravó!

Ez a gázság a hallgatóságot szinte borzalommal tölti el s kétszer is figyelmezteti az elnök a hallgatóságot, míg a zaj lecsillapul.

A közzvádó ezután részletesen ismerteti *Luccheni* multját s végül a következőket mondja:

Ez év május hónapjában Lausanneban szívtá magába *Luccheni* az anarchista elveket, a melyek valóságos lelkesedéssel töltötték el. Augusz-

ványok körmei közül. — Ugyis mindig olyan büszkén, gunyosan fogadja a köszönését, mintha azt akarná mondani: »Én még nálad is vakmerőbb vagyok!«

Ez pedig megtörténik gyakran, mert elég sűrűn megfordul a házban, még sűrűbben az ablaka előtt.

— No, majd lássuk ki lesz a bátrabb — gondolta Gulyás . . .

Lélekszakadva futott a négy szál csendőr a nagy sarokházig. Itt az őrmester kiadta a parancsot:

— Két ember kívül állja el az ablakot, én a harmadikkal bemegegyek.

Panna néni pedig hideg verejtékkal elborítva maradt a csendőr gazdasszonyánál s elbeszélve a történeteket, reszketve zárkóztak.

Gulyás lép be először a Panna néni által nyitva feledett kapun. Az éj borult, sötét, csak egy-két bágyadt fényű, bujkáló csillag enyhíti a szembántó feketeséget.

— Ahá, ott lapul a kerítés mellett a zsi-vány — alighanem észrevett bennünket — most húzódik le a földre — sugja az őrmester társának. Azután néhány lépést előre téve rá kiált a szuszogó alakra:

— Szólj, ki vagy! — Semmi felelet. Most fegyverét egyenesen neki szegezve, még dühösebben kiáltja:

— Mond, ki vagy, különben leszurlak!

Erre mély rekedtes, de bátor hang szólal meg:

— Rőf . . . rőf . . . rőf . . .

— Ejnye azt a disznóságot a jószágának, hiszen az disznó.

— Ugy látom én is.

— Látja az ördög, csak halljuk barátom,

halljuk de nem látjuk. — Hanem most már siessünk már be azt a kutyafáját annak a gazembereknek, mert ki tudja nem ölték-e meg már is azóta Giz . . . a kisgyermeket, vagy a nagyságos asszonyt. — Ah nem hallott semmit?

— Ajtó csapódott.

— De belül zaj is van.

A két csendőr a folyosóra rohan. Előttük néhány lépésnyire fut egy hosszú fehér alak.

— Utána! — szól az őrmester társának, ő maga pedig azon szoba ajtajának megy, a honnan a sikongatás hallatszik. Épen akkor reteszeli belülről az ajtót s kétségbeesett hangok hallatszanak:

— Jaj Istenem, jaj! már itt vannak benn — jaj nekem, még kint is vannak, már verik az ablakot be — szent Isten, mit csináljak? — Jaj a gyermekeim!

— Nagyságos asszonyom, nagyságos asszonyom! — kiáltoz be Gulyás — kérem nyissa ki az ajtót, én vagyok.

— Oh hála neked mindenható Istenem!

— Maga az Gulyás — maga? — s az ügyvédné kinyitja az ajtót. — Jaj nézze itt vannak az ablak alatt, löjje le őket! — Rettentés, nézze már felkapaszkodott az ablakra.

— Hiszen ezek az én társaim! . . . Hé nem látatok kint semmit?

— Hát őrmester ur van ott bent? . . . Azt hittük tolvaj-gyilkos.

— De most már kérek egy lámpát gyorsan meggyújtani nagyság, mert itt ugyan tiszta a levegő, de a mint a zörgésről hallom az én czimborám még nem végzett azzsal a kísértet forma gazemberrel.

— Hol van az, szent ég? — kiált az ügyvédné.

— Kérem menjünk csak, . . . vagy inkább nagyságod maradjon itt s zárja magára az ajtót . . . majd eibánok én vele . . . arra szaladt a gyermekszoba felé.

Dehogy maradok, jaj dehogy . . . jaj gyermekeim!

Mikor odaértek — az ügyvédné vitte a lámpát — a tolvaj után szalajtott csendőr ott durja az ajtót.

— Hát maga mit csinál?

— Nem értem el, de mégis jókor jöttem, hogy a becsapódó ajtó és küszöbje közé puskám fejét bevethessem, de ugyancsak nyomja belülről.

— Menjen maga gyáva teremtsé, egyszerű belököm azt az ajtót — s félreteszitva a legényt, Gulyás megkapja a puskát.

— Ugy, ugy Gulyás, maga erősebb.

Ebben a perczen, közvetlen az ajtó mellett erőfeszítés és izgatottságtól reszkető hang hallik:

— No de mamuskám, nincs itt senki, ha mondom!

— A Gizike kisasszony! Hebegi elhülve Gulyás és mint gépezet rántja ki a puskát megszorult helyéből.

A kritikus helyzetét belátva Gulyás, röviden köszönt és a többit is utána látítva, rohant haza.

Gizi nagyság csak másnap vallotta be, hogy ő volt Panna néni Rózsa Sándora, de csak azon feltétellel, hogy a mama nem árulja el apának, ki nem volt éppen otthon.

De Gulyás is eltehetette ám, még a Gizike elfogadta köszönését, mérgesen csapta be az ablakot, vagy ajtót, ha már jönni látta. Itt is kitetszik a bosszúálló — férfitermészet!

tusban Veveybe ment, a hol tört akart vásárolni, néhány nap mulva visszautazott Lausanneba s itt megvásárolta azt a tört, melylyel a gyilkosságot elkövette. Két nappal előbb Genfben volt, hol az estét egy korcsmában töltötte. Szeptember 9-én többször leleskedett a Beau-rivage-szálló környékén. Azt bajos megállapítani, hogy Luccheni a gyilkosságot közvetlenül megelőző napokon mit művelt, habár azt nem lehet bebizonyítani, hogy bűntársai lettek volna, de lehetséges, hogy Luccheni a tettet mások ösztökélésére követte el. Mindenesetre ő a gyilkosságnak főszereplője és a végrehajtás tervét is nagyjába ő állapította meg. Bizonyos körülmények eltitkolásából, az ellenmondásokból, melyekbe minduntalan belekeveredek, azt a benyomást nyerjük, hogy Luccheninek sok eltitkolni valója van, azonban sok körülményről bizonyára csak azért hallgat, mert másokat nem akar bajba hozni. Tettének rugója világos: az anarchista elv kedvéért gyilkolt: nevét oly tettel akarta kapcsolatba hozni, melytől a világ visszhangozzék. Ezért követte el azt a gáztettet, melynek az a közszeretben álló uralkodóné lett áldozata.

A tanuk kihallgatása.

Az államügyész vádbeszédének elhangzása után a tanukat hallgatták ki.

Elsőben is *Sztáray* grófnő irásában tett valamását, majd kihallgatták azon tanukat, akik a királyné halálának szemtanúi voltak. Így kihallgatták *Louis Chambertin* elektrikust, aki a királynét a szurás után esésközben felfogta, *Rouge* rendőrt, aki a menekülőt elfogta és a két kocsi, *Billemin* és *Fianx*-t, aki Luccheni elfogatásában segítettek.

Leroix rendőrbiztos kihallgatván, elbeszéli, hogy Luccheni a fogságban eleinte arról tűnődött, hogy talán nem jól döfött. Amidőn jelentették a gyilkosnak, hogy áldozata meghalt, így kiáltott fö:

— Tudtam, hogy ilyen szerszám halálosan talál.

Egy kis idő mulva azután hozzá fűzte, hogyha 10-én 50 frankja lett volna, úgy elutazik Olaszországba s az olasz királyt öli meg.

Luccheni: Ugy van!

Luccheni kihallgatásakor nyíltan beismerte, hogy szándéka volt az orléansi herceget megölni.

Mégegyszer elkövetne gyilkosságot.

Amidőn a tanuk azt vallották, hogy a gyilkos tettét végbevétele után szökni akart, dühösen kiáltotta oda:

— Nem igaz!

Az ítélet.

A tanuk kihallgatása után egy kis szünet állott be a tárgyalásban s Luccheni akkor sajnálkozva tekintett a közönség felé s így kiáltott felé:

— Jó étvágyat a vad védbeszédek után!

Az esküdtsek visszavonult ezután tanácskozni s **Lucchenit a genfi büntető törvénykönyv 252 §-a alapján életfogytiglani fegyházra ítélte.**

A genfi büntető törvénykönyv idevonatkozó szakasza a következő:

„Minden gyilkosság, mely előre megfontolt szándék, vagy csel folytán orgyilkosnak minősítetik, életfogytiglani börtönnel büntetettik. (Reclusioná perpetuité.)

Amint az eredményt Luccheni előtt kihírdették:

— Vive la anarchie! kiáltásban tört ki.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 10.

Zárt ülések.

Önök ott Nagyváradon, akik nyugodtan olvassák naponta a *Tiszántulban* az obszrukciót, el se képzelik, hogy nekünk, fővárosi tudósítónak, milyen kegyetlen munkánk van most.

Nem lehetünk a tanácskozási teremben, még a terembiztosok is ki vannak zárva a zárt ülésről.

Honnan vegyünk hát tudósítást? A *Tiszántul* számára eleinte *Major* Ferencz szeretetreméltó képviselő írta a tudósítást, nagy buzgalommal. Addig jó volt a többi újságíróknak is, leirták a mienkről.

De *Major* nem lehet mindig jelen. És megindult a hajsza, hogy más képviselőt fogjunk. Végre is *karrell* csináltunk. Egy képviselőt megbiztunk és arról írtuk le valamennyien. Ne csodálkozzék hát senki, ha egyformák némely tudósítások.

Alig ültek le az újságírók ma karzatukra, már hallatszott az elnök szava:

— *A zárt ülést elrendelem!* Kérem a karzatok közönségét, hagyja el a termet.

A folyosó megnépesül az újságírók hadával, a kik irigykedve néznek a zárt ajtókra. Nehéz most az ő dolgok. Gyorsíró nem jegyez nekik, maguk is ki vannak zárva.

Az olvasó-szoba a zárt ülés alatt valóságos sajtóirodává változik. Újságírók egymás hátán írják tudósításukat. A képviselő, a ki be-téved az olvasó terembe, bizony nem kap helyet, kénytelen állva olvasni lapját. De nem hargszik, udvariasan mondja az őt helylyel megkínáló újságíróknak:

— Ej, ugy-e, az önök dolgát is megnehezíti az obstrukció. Kérem, csak dolgozzanak nyugodtan tovább . . .

Igy készül a tudósítás a zárt ülés alatt.

E közben egyre jön a hír:

— *Blaskovich* beszél! Örley! Lakatos. Olay!

Arra a hírre, hogy Olay beszél, a kormány-párti képviselők is besietnek a terembe.

Uj vihar készül. A Házban nagy megbotránkozással beszéltek *Hadpasancsról*, mely szerint a Hentzi-szobor a katonai iskola előtti térre kerül. Olay is ezt mondta:

— Hiszen akkor inkább maradjon az a szobor ott, a hol van!

Szilágyi Dezső elnök az ülést 10 órakor megnyitja.

Perczel Béni jegyző: Olvassa a nov. 9-én tartott ülés jegyzőkönyvét.

Elnök: Van észrevétel a jegyzőkönyvre? Nincs! A jegyzőkönyv hitelesítettik.

Fejérváry bejelentései.

Több bejelentés után felszólal *b. Fejérváry* honvédelmi miniszter: T. képviselőház! Van szerencsém előterjeszteni együttes jelentésünket a belügyminiszter úrral a *honvéd-menház állapotáról*, továbbá jelentésemet a magyar állami alapítványi helyekről a közös hadsereg nevelő és képző intézeteiben, a Ludovika akadémia állapotáról, a közös hadseregtől a honvédséghez áthelyezett tisztekről, a hadmentességi díjalapról. Kérem, méltóztassék ezeket előzetes tanulmányozás és jelentéstétel végett a véderő és pénzügyi bizottsághoz utasítani, azzal az utalással, hogy jelentéseit oly időben terjessze be, hogy ezen jelentés a költségvetéssel együtt legyen tárgyalható. Továbbá van szerencsém előterjeszteni jelentésemet az egyévi önkéntesek tiszti vizsgáinak eredményéről, és a közös hadsereg magyarorazági ezredeinél és a honvédségnél előfordult öngyilkossági esetek okairól. Ezt a két jelentést kérem csak a véderő-bizottsághoz utasítani.

Elnök: A beadott jelentések kinyomatását és szétosztását a Ház elrendeli.

Következik a közterhekről és állami kiadásokról szóló törvényjavaslat napirendre tűzése feletti vita folytatása.

Blaskovich Ferencz: T. Ház! Zárt ülést kérek.

Elnök elrendeli, felhívja a karzat közönségét, hogy távozzék.

A zárt ülés.

Blaskovich Ferencz indokolja a zárt ülés szükségességét. A Dezsőffy-üggyel kapcsolatban oly fontos alkotmányjogi kérdések merültek fel, hogy azoknak tárgyilagossága és alapos megvitatása okvetlenül szükséges. *Szentiványi* Arpád képviselőtársam kérte a Házat, hogy ezeknek nyilvános megvitatására adjon módot.

A többség erre rá nem állt, tehát zárt ülésben kell az ügyet tárgyalnunk. A parlamentarizmus alapja, hogy a parlament igazi képviselője legyen a nemzet akaratának. Erre nézve szükséges, hogy a választásnál jelölt álljon jelölttel, program programmal szemben és minden választó erkölcsi és anyagi pressziótól menten választhasson, kit tüntet ki bizalmával. Ezzel egészen ellenkező álláspont nyilvánult, ugy a miniszterelnök eljárásában, mint itt és a kormánypárti sajtóban felmerült nézetekben. Azt mondta a miniszterelnök ur, hogy ő mint a szabadelpvűpárt vezére avatkozott bele a választásokba. Hát megengedem, hogy neki mint pártvezérnek jogában áll, hogy a nemzet elé lépjen programjával és hirdesse, hogy ő a kvóta emelését kívánja, hogy a kiegyezést, ha kell törvénytelen módon is keresztül viszi, hogy a köztisztviselő, midőn a szolgálati programját, családja ekzsiztenciájának biztosítását kívánja, a szocialistákkal azonosítja magát. Joga van, hogy bejárja az országot és *ékes szólásának varázsával* meghódítsa pártjának a nemzetet. (Derűtség balról.) De tartozik az ország alkotmányának, a miniszterelnöki szék méltóságának és egyéni tisztességének is azzal, hogy még látszatát is kerülje annak, mintha *hivatalos hatalmát* akarná latba vetni egy párt érdekében. (Helyeslés balról.)

Mert mihelyt hivatalos hatalmát viszi bele a választásokba, akár közvetlenül, mint a Dezsőffy esetben, akár csak közvetve főispánai útján, a büntető tkv. 187. és 471. szakasza ellen vét és 2 illetve 5 évig terjedő fog- illetve fegyházzal büntetendő. Nem ok nélkül nyújt a htk. oly erős védelmet a választóknak a hivatalos visszaélések ellen. Mert nem lehet nagyobb veszély a parlamentarizmusra nézve, mint a hivatalos hatalom beleavatkozása a választásokba. (Helyeslés balról.) A parlamentarizmus megkívánja, hogy a pártok és programok összerejűkkel hódítsák meg maguknak a nemzetet és az itt létre jött többségből alakítsák meg a kormányt. De nem hogy, megfordítva, a kormány hivatalos hatalmával csinálja meg magának a többséget. (Helyeslés balról.) Hiszen csak ugy lehetséges, hogy váltakozva új pártok új eszmékkel és új tehetségekkel juthassanak a kormányra, ami a nemzetek kormányzásában épp oly szükséges, mint a váltógazdaság a természetben. (Élénk helyeslés balról.)

Szilágyi Dezső: Figyelmeztetem a képviselő urakat, hogy jelenleg csak arról van szó, szükséges-e a zárt ülés, vagy nem? Ne méltóztassanak tehát a dolog meritumába bele menni.

Polónyi Géza: A házszabályokhoz kívánok szólni.

Szilágyi Dezső: Nem lehet. Majd csak a beszéd befejezése után.

Blaskovich Ferencz: A zárt ülés szükségessége miként jeleztem, azért forog fenn, mert a többség ezen kérdések nyilvános tárgyalására, daczára *Szentiványi* kérelmének, alkalmat nem adott.

En tehát ezen kívül, csak a dolog meritumából vett érvekkel indokolhatom a zárt ülés szükségességét. De egészen rövid leszek és azért a Dezsőffy ügyre ki nem terjeszkedem. A kérdés az, hogy tűrhető-e a kormány hatalomnak akár direkt, akár indirekt beleavatkozását a választásokba. Azt hiszem, hogy e kérdésen forog meg, hogy van-e még egyáltalános parlamentarizmusunk vagy nincs?

Az ország létérdekeiről van szó, melyeket bizalmas megbeszélés útján megakarunk értetni

a tuloldallal is. Ha azon kormányzati elvek érvényesülnek, melyeket a napokban a tuloldallal halottunk, akkor bármikor egy *második Bach osztrák kormányt alakíthat* hazánkban. A tuloldal a szolgabíró *politikai tisztviselőnek* kezdi nevezni. Én azt hiszem, hogy *ő közigazgatási tisztviselő* és hogy vele szemben is, a főispánokkal szemben is, érvényük van a btk idézett §-ának. Ha a tuloldal a főispánt nem tekinti közhivatalnoknak, hanem a szabadelvű párt *politikai ágenseinek*, akkor fizessék őt a pártkasszájukból és nem az ország pénzből és tiltakozunk az ellen, hogy egy pártnak politikai ágense beleavatkozhassék törvényhatóságunk egész működésébe és teljesen kezébe ragadja azt, nem úgy buzgalomból, hanem azon célzattal, hogy a municipium minden tényezőjét ama párt érdekében kezében tartsa. (Élénk helyeslés balról.) Mindezeknek bizalmas megbeszélésére a zárt ülést szükségesnek tartom. (Helyeslés balról.)

Blaskovich és Örley.

Blaskovich Sándor: Örley Kálmán tegnapi beszédében azt állította, hogy én, miután pénzt kaptam a választásokra, nem állhattam volna azon morál-ethikai piedesztálra, amelyen álltam akkor, mikor leveletem megírtam. A képviselő ur — úgy látszik — nem értette meg leveletem, mert ha jól olvasta volna, rájött volna arra, hogy én egy szóval sem állítottam, hogy pénzt nem kaptam, sőt célzást tettem rá, amikor ezt állítottam, hogy *»már benne is voltunk a morális posványban.«* — A képviselő ur csak akkor foglalkozott volna helyesen velem, ha levelem ama passzusával foglalkozik, hogy ily nyilatkozatokkal, mint a multkor, a politikai mumorelitást teljes mértékben *legalizálunk*. — Igenis, én kijelentéssel állást foglaltam az ellen, hogy ez a kormányzati szellem maximájává fejlődjék.

Örley Kálmán: Blaskovich leveléből az veendő ki, hogy *ő* azokat a választásokat, melyek pénzbe kerülnek, kárhóztatja. Konstatálta, hogy a Blaskovich választása is pénzbe került s ezt meg nem czáfolta. Ennek konzekvenciája nem az, hogy amint Blaskovich tett, hogy a pártból kilépett, hanem hogy a *mandátumát tegye le!*

A tanár ur praelectiója.

Pulszky Agost fölveti a kérdést, hogy van-e helye a zárt ülésnek? Három nap óta vitakoznak erről. A zárt ülés tartásának semmi komoly célja nincs. A vita nem vezette a közérdek komoly, tárgyilagos tisztázására, épp ezért felhívja a Házat, hogy ejtse el a tanácskozás eme formáját, mely sem országának, sem az egyes képviselőknek nem válik előnyére.

Rakovszky: A tanár ur praelegál!

Pulszky: Indítványozza, hogy az ülést folytassák nyilvánosan.

Saághy Gyula arra utal, hogy most nem az általános választási visszaélésekről van szó, hanem arról, hogy Bánffy a választásoknál beavatkozott-e a belügyminiszter hatáskörébe és visszaélt-e hatalmával a Dezsőffy-ügyben. Midőn egy köztisztviselőt hivatalosan magához megidézett, midőn pártkasszáat alapított *alkotmány-sértést követett el*. Nem akarunk obstruálni, arra más fegyvereink vannak. Célunk komoly: megoldani a kérdéseket.

Ezután Tisza Istvánnal és Gajárral polemizál. Mind a ketten vizet prédikálnak és bort isznak. Lehet, hogy a szabadelvű pártnak nincs szüksége zárt ülésre, de szüksége van arra az országnak. A Dezsőffy-ügyben Bánffy megszegte a millineumkor adott szavát, midőn akkor a Trenga Dei eszméjét vetette föl s *ő* a választási ügyekben kuriai bíraskodást kilátásba helyezte.

Saághy csodálkozik, hogy a többség s a többi miniszter nem lép fel Bánffyval szemben. *Volt-e valaha magyar miniszterelnök, aki ellen annyi vádat emeltek, mint Bánffy ellen!* Ezzel a kérdéssel végzi Saághy.

Most egymásután Wittmant és Tibádót hívják fel szólásra, de egyik sincs jelen.

Bánffy becsületbeli ügyei.

Igy az öreg Lakatos kerül sorra. *Lakatos* Miklós kijelenti, hogy igenis szükséges a zárt ülés, mert Bánffy *becsületbeli ügyeiről* van szó. Bánffynak *fogalma sincs* a becsületről. (Mozgás a jobboldalon.) Éppen azt felelji el, amit tudnia kellene és ellenkezésbe jön a büntető törvénnyel. Humerosan adja elő Dezsőffy felcitolását. Vajjon mit gondolhatott? Talán érdemrendet kap? Vagy hivatalos titkot közölnek vele?

Bánffy hivatalos hatalmával élt vissza. *Bánffyban nincs férfias bátorság* (Hosszantartó zajos tetszés). helyt állani, hibáját beismerni.

Aztán humorosan czáfolja Bánffy *gyáva szaladását* a felszólalások előtt.

Elnök figyelmezteti a szót, hogy ilyen kifejezést: *»Gyáva szaladás«* ne használjon.

Lakatos Miklós: Bánffy *becsületbe vágó tisztességtelenséget* követett el.

Elnök újból figyelmezteti Lakatost, hogy válogassa meg szavait.

Lakatos: *Bánffy maga mondta*, hogy a *becsülettel nem sokat törődik*. Gázoljanak becsületében, nem bánja. Járjon Bánffy újra iskolába, tanulja meg ott, hogy mi a becsület! (Tetszés a baloldalon.)

Olay az obstrukció ellen.

Olay Lajos személyes kérdésben szólal fel. Tiltakozik az ellen, hogy a kormány szerét tolná. Egész életén át ellenzéki volt. Aludozot vagyont. Sajtóvétségért perelték, de most nem helyesli az obstrukciót.

Sághy azt feleli, hogy Olayt nem bántotta és amit az ellenzék csinál, az nem obstrukció.

Bolgár Ferencz: Olay tavaly kijelentette előtte, hogy kész Apponyival az obstrukcióba menni. De Apponyi akkor azt mondta, hogy obstrukcióra nincs szükség. *Most nincs obstrukció*, de lesz, *be fogjuk jelenteni*. (Derűtség jobbról.)

Polonyi Géza: Az a kérdés, van-e ok az obstrukcióra? Igenis van. De Olayval szemben azt is konstátalom, hogy a függetlenségi párt nem határozta el az obstrukciót. Olay tehát ne beszéljen ilyenről.

Wittmann János: Kritikus időben élünk. A miniszterelnök nem képviseli az országot, hanem a szomszéd érdekeit. *Bécs előtt hajol meg*. Feladja a nemzet érdekeit. Nagyon szomorú, hogy a korona ebben a nehéz időben nem velünk tart. Bánffy az országot nem akarja önállóvá és szabaddá tenni. Meg kell vallani, hogy a kiegyezési kérdésben gyengén vagyunk képviselve. A Dezsőffy ügyre áttérve polemizál Gajárral, aki szerint a miniszterelnök nem a főszolgabíró, hanem a pártvezért, a befolyásos földbirtokost rendelte magához. Szóló *minden obstrukciótól visszalépne*, ha Horánszky indítványa (Éljenzés balfelől.) elfogadtatik és bizalmi férfiak előtt nyilvános *elszámolás* történik a választási költségekről. A mai állapotok csak *Tisza Kálmán 15 esztendősi működésének gyümölcse*, kinek egész működése abban állott, hogy Apponyit falhoz szoritja. A zárt ülés nem a heczek kedvéért történik és rögtön beszüntetik, ha a Dezsőffy ügy nyilvános ülésben napirendre tűzetik. (Helyeslés balfelől.) (Öt perc szünet.)

Nincs többé zárt ülés.

Szünet után *Sima* Ferencz a Hentzi szobor ügyet teszi szóvá.

Elnök *Szilágyi* Dezső kéri az ellenzékét, hogy ne éljenek vissza a házszabályokkal.

Az elnök őszinte kérelme az ellenzékhez meg hatja annak egyes tagjait s erre *Folónyi* Géza, *Holló* Lajos és *Saághy* Gyula meg hatva kijelentik, hogy az *elnök iránti tiszteletből lemondanak* a zárt ülésről.

Madarász József a képviselőház általános meglepetése között áll fel s *szíva kéri a jobboldalt, hogy ne adják el a hazát*.

Általános megindulás követte az öreg képviselő egyszerű, szívből jövő szavait. A jobboldal pedig, akihez Madarász apó szólott, igen vegyes érzelmekkel távozott.

Az ülés vége 2 órakor.

Viharos közgyűlés.

— I. nap. —

Sokszor csalódik az ember.

Azt vártuk, hogy Csongrád megye ismert tulbuzgó átiratánál lesz felszólalás mindkét pártról, de azt nem hittük, hogy olyan takaros háboru fejlődjön ki belőle, amilyen tényleg volt.

Az ellenzék már a gyűlés előtt elkészítette az ivet, melylyel a névszerinti szavazást kérje az obstrukciós javaslatnál.

Erre azonban nem volt szükség, hanem szavazás helyett az ellenzék kivonult a tereméből.

Az ellenzék *kellőleg* fejtegette Bánffy elvülhetetlen érdemeit, viszont a szabadelvű párti szónokok, éppen oly erősen, mint a csongrádi átirat, szapulták az ellenzékét.

És mikor mind ez elhangzott Nagyvárad város tanácsstermében, fenn Budapestén már véget ért a szép jelenet, mikor az ellenzék visszavonta a további küzdelmet.

Akkor szidták legjobban a Bánffy elleneseit, mikor már azok békét kötöttek.

És vajjon most már meg lesz mentve a haza, hogy Nagyvárad is csatlakozott azokhoz, akik mindenáron a szájkosarat akarják a b. Bánffy markába, hogy azt az ellenzék szájára tegye.

Na de most már b. Bánffy Dezső nyugodtan alhat babérjain; zsebében Nagyvárad város bizalmának kinyilatkoztatása. Egy füst alatt mindjárt diszpolgárnak is meglehetett volna választani.

A viharos közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beöthy László főispán elnökölt.

Dr. Baróthy Ákos, dr. Bozóky Alajos, Bozóky Béla, Frankó Endre, Gyöngyösi Lajos, Guttman József, Hlatky Endre, dr. Konrad Márk, Mezey Mihály, Miskolczy Barnabás, Ritoók Zsigmond, Szokolay Tamás, dr. Várady Zsigmond, Schöpflin Ágoston, Andriská Károly, Beczkay Lajos, dr. Berkovits Ferencz, Déry János, Hoványi Géza, Mészáros József, Milibák József, Papp István, dr. Radó Ignác, Reismann Mór, Stern Herman, Schütz Albert, Weisz Károly, Berger Dániel, dr. Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, dr. Moskovits József, Schwarz Antal, Szmekta György, Serényi Gusztáv, Ternyei Antal, Balog Döme, Czeglédy Sándor, Deutsch Simon, Farkas Izidor, dr. Grósz Albert, Gyalokay Lajos, Harmathy Károly, dr. Kazay Kálmán, Kugler Albert, Kunz Gusztáv, dr. Kutiák Ágoston, Löblé Henrik, Mandel Adolf, Mihelji Adolf, Molnár Lajos, dr. Munk Béla, Müller Salamon, Némethy Károly, Papp György, Rendes Vilmos, Schenker Mihály, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Sztarill Ferencz, Steiner M. Albert, dr. Bulyovszky József, Rác Mihály, Komlóssy József, Szüts Dezső, ifj. Rimler Károly, Istvánffy István, dr. Gram Károly, Sztarill János, Bordé Ferencz, Darvassy Lajos, Dus László, Busch Dávid, Hegedüs Géza, Jablonszky Emil, Ragány János, Nemes Jenő, Szüts István.

A szokásos polgármesteri jelentés előterjesztésével vette kezdetét a közgyűlés.

A közigazgatásra vonatkozó adatokat már közöltük.

Ezekkel kapcsolatosan bejelenti a polgármester, hogy *Rác* Mihály főjegyzővel együtt a város képviselőtársaságában részt vett I. I. Béla király és hitvese holttetemeinek ünnepélyes áthelyezésénél.

Résztvett továbbá a polgármester okt. 28.-án Budapestén a debreczen-nagyvárad villamos vasut engedélyezési tárgyalásán s a város érdekeinek megvédésére szükséges észrevételeket megtette.

Végül a Bihar megyei Keresk. Ipar és Terményhitelbank 50 frtot küldött az Erzsébet királyné szobrára a polgármesteri hivatalhoz. Az összeget rendeltetési helyére juttatták.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

Interpellációk.

A jelentés felolvasása után *Szokolay* Tamás több kérdést intézett a polgármesterhez.

Először is felvetette, hogy a közuti villamos vasut engedélyezését egy évvel ezelőtt megszüavazta a törvényhatóság s szerződést kötött a trösztel; a város azóta elesett a megajánlott 125 ezer frt 8 havi kamatától. Éppen most volna nagy szükség, hogy a vasut építése által a szegény munkás nép foglalkozást kapna. Kérde a polgármestert, hogy budapesti utazásai közben informáltatta-e magát vagy ő informálta-e a minisztert a vasut engedélyezésének miben állásáról.

A második kérdése az volt, hogy mi történt a *telegdi olajgyár* ügyében, mert a vitriol salakot most is a körözsbe bocsátja, s a vizet megfertőzteti.

Miskolc Barna: Ez igaz. Tapasztaltam, hogy aki ezt érezte, nem felejté el.

Szokoly Tamás: Ez a gyárból kieresztett salak oka a mostani tifusznak is, mert a vízvezeték is megromtja. Most már a *kaszárnyákban* is fellépet a *tifusz* betegség.

A harmadik kérdése az, hogy mi történik a *honvéd huszár laktanya* átvételével, a melyet a szerződésben október 1-re tüzték ki. El van-e határozva a polgármester, hogy a honvédelmi minisztert bepereli, ha október 1-től nem fogja megfizetni a bérösszeget?

Dr. **Bulyovszky** József polgármester válaszolt mind három kérdésre. A villamos vasut ügyét folyton sürgette. A dolgot késlelteti, hogy a Trösztnek előmunkálati engedélye nincs, míg a felebbező közuti vasut társulnak van. Ezért két miniszter közt tárgyalják az ügyet. Járt a miniszteriumokban ez ügyben s azt a megnyugtató biztosítást kapta, hogy a városnak semmi szín alatt nem szabad károsodni. Különben az ügy már nemsokára eldőlt, mert a miniszteriumok között most van az utolsó levélváltás.

A Körözs megfertőztetése ügyében a törvényes eljárás folyamatban van, azonban az alispán még nem határozott I. fokulag. A szakvélemény a városra nézve nem volt kedvező. Várják meg a határozatot, ez ellen majd lehet felebbezni.

A honvéd huszár laktanya ügye éppen ezen közgyűlés napirendjére van kitűzve. Kéri válaszában tudomásul vételét.

Szokoly Tamás nem veszi tudomásul a polgármester válaszát. Azt látja, hogy a villamosvasut ügyében az exminiszterrel szemben a város gyenge s a hol a ilyen magas állású ágens szerepel, nem érvényesül a város érdeke és kívánalma s károsodik a város. Irjanak fel e tárgyban a miniszterhez.

A körözs megfertőzése ügyében is gyenge a város, a gyár hatalmas protektorai ellenében. Az volt a baj, hogy előre hirdették, mikor merítik a vizet.

Miskolc Barna: Láttam, hogy akkor tiszta volt a körözs, nem jött a salak.

Szokoly Tamás: A polgármester is jól tudja, hogy baj van s mivel mégis burkoltan válaszolt, nem veszi tudomásul a választ.

A közgyűlés a polgármester válaszát tudomásul vette.

A központi választmány megalakítását a jövő havi közgyűlésre tűzték ki.

A belügyminiszter értesíti a várost, hogy a II. alszámvevői állás rendszeresítését, Balogh Döme felebbezésének elutasításával, helybenhagyja.

A leiratot tudomásul vették s megbízták a polgármestert a rendszeresítés iránti intézkedésekkel.

A költségvetés.

A városi tanács előterjesztette a város jövő évi költségvetését.

Eredetileg, mint tudva van, a főszámvevő a mutatkozó hiány fedezésére 5% közköltő-emelést javasolt, a pénzügyi bizottság azonban egyes tételeknél redukálta a kiadásokat, míg a bevételnél számításba vette, hogy a cselekvő tőkék kamatai bőven fedezni fogják a hiányt, mert a tervbe vett nagyobb építkezésekért, még ha azok mind megvalósíthatnak is a jövő évben, az összegeket nem kell január elsején kifizetni. Így az 5% közköltő emelést, mint feleslegest, elejtette a bizottság.

A tanács a pénzügyi szakbizottság megalapodásához képest javasolja elfogadásra a költségvetést.

Az általános tárgyalás.

Elsőnek **Balogh** Döme szólalt fel. Nem nyugtatja meg a költségvetés, mert erős a gyanuja, hogy az 5% közköltő emelés visszazivásában valami taktikáról van szó. Közköltő emelés nélkül nem jönnek ki a költségvetéssel s bizonyosan a városi épületek eladásának árából akarják a hiányt pótolni, azért siettetik oly nagyon az eladásokat. Mióta bizottsági tag, ellenkező álláspontot foglal el a tanácssal. A tanácsnak kellett volna gondoskodni oly jövedelmi forrásról, hogy mikor valamit létesít ne kelljen mindég újabb terheket rakni a polgárokra. Sokat utaznak tanulmányozni a tisztviselők, pedig tanulhatnának itthon Biharmegyében is. A regáleért a város 1.800.000 frtot kapott; ezen kellett volna birtokot, az őssi pusztát vagy mást venni s parcellázva eladni kisgazdáknak. Így a pénzt is vissza kapta volna a város és új adózó elemet nyer. Például hozza fel Szalontát. Ott gatyás emberek vezetik a község ügyeit, de telve vannak jó akarattal a község iránt s annak jövőjére gondolnak. Ezután igyekeznek kimutatni, hol a hiba. Könnyelmű, rossz a gazdálkodás és nincs ellenőrzés. Jegyzetéből cizitálja, hogy a vámnál azelőtt 100.000 frtnál több jött be évenként, míg az utóbbi 3 évben a bevétel nagyot csökkent. Évekig nem volt ellenőr alkalmazva. A csökkenés évenként mintegy 50 ezer frt.

Szokoly Tamás: Mi ez a 68.000 frthoz.

Balogh Döme: Fejtegeti, hogy a vasuti kövezetvámnál és a tutaj vámnál is nagy a jövedelem csökkenés. Kifogásolja, hogy a vámjegyeket nem a pénztárban kezelik. A költségvetést nem fogadja el.

Ragány János röviden válaszol felvilágosításul. Köszöni Balognak a város pénzügye iránti érdeklődését, de egyuttal némely tévedésére mutat rá. A sertésvész, a malmok stagnálása stb. miatt esett a vámjövedelem. A vasuti vámnál nincs visszaesés, de Balogh nem vette figyelembe, hogy miniszteri jóváhagyás alapján a vasuti kövezetvám fele a házi pénztárba foly be s itt van elszámolva. A vámjegyeket, szabályrendelet alapján a könyvvezető kezeli s ennek ezért van kauciója letéve. A tanács el van határozva a legszigorubb takarékoságra s csakis így lehet a közköltő emelést elkerülni.

Szokoly Tamás nem fogadja el a költségvetést általánosságban sem. Ő is a legszigorubb takarékoságot akarja, azért kell a költségvetést revisió alá venni.

Egy hang! Aj! Aj! Revisió!

Szokoly Tamás soknak találja, hogy gazdasági célokra 31 ezer koronát vettek fel. — Ha alaposan átvizsgálják a költségvetést, pár százezer koronával lejjebb fog szállni.

Dr. **Várady** Zs.: Visszakapunk még pénzt!

Szokoly Tamás: Hiába állítják azt, hogy közköltő emelés nélkül meg leszünk, a hiány ki fog tűnni. Indítványozza, hogy a költségvetést adják vissza a tanácsnak s azt egy bizottság a főszámvevővel redukálja.

Hlatky Endre nem indul Szokoly után, s nem is akarja a költségvetés megszavazását elhalasztani, de kéri Szokolyt, s hálásak lesznek érte, ha megmutatja, hogy hol lehet a százezreket megtakarítani. Balognak több

igazsága van, hogy aligha kijön a város a költségvetéssel. De hogy miért lehetett a közköltő emelést elkerülni, ezt már a pénzügyi bizottságban kifejtette. Mivel a tervbe vett nagyobb építkezésekért, még létesítésük esetén sem kell az összegeket kifizetni január 1-én, a cselekvő tőkék kamatai fél év alatt hoznak annyi kamatot, hogy a közköltő emelés pótolva lesz. Ezután észrevételeket tesz a költségvetés összeállítására nézve. Egyes tételeknél rövid felvilágosító megjegyzéseket kíván abban jövőre, hogy a bizottsági tagok jobban tájékozódjanak. Az alapítványoknál azok keletkezési idejét, célját is bevenné a költségvetésbe, mert az új nemzedék azokról mit sem tud. Ez buzdítólag is hatna. A költségvetést elfogadja.

Gábel Jakab felemlíti a főszámvevő elaboratumát, a mely szerint ha minden tervben levő dolgot létesítenénk, 19%-al kellene emelni a közköltőt. Most ezek nélkül is közköltő emelés kell. Ez aggodalmas jelenség, mert látjuk belőle, hogy ha minden tervet létesíteni akunk, oly nagy % közköltő emelés lesz, a melyent nem is képzelünk. Expozét várt volna a pénzügyi tanácstól, hogy miként állunk. Indítványozza, hogy a pénzügyi tanácsnok terjeszzen be jelentést arról, miként állunk pénzügyileg s milyen magas %-ot kellene fizetnünk, ha minden tervet létesítenénk. Még egy kérdést tesz. Évekkel ezelőtt szó volt, hogy a város adósságait előnyösen konvertálni kellene. Történt-e erre nézve valami; mert ha most nem is alkalmas rá az idő, az ügyet éberem kell figyelni.

Dr. **Bulyovszky** József hivatkozik arra, hogy a főszámvevő kidolgozta a helyzetet feltűnő jelentést s eszerint az összes befektetések 16% közköltővel létesíthetők. Konverzióra, vagy más pénzügyi műveletre most a legrosszabb alkalom van s csak a közönséget ijjesztenők meg vele. A konverzióra már rég gondoltak, most is összeköttetésben állnak külföldi cégekkel is; de a valuta rendezetlen volta az akadály. — Balognak azt válaszolja, hogy a városi épületek eladása nem a hiány fedezése miatt történik. Aggodalomra nincs ok.

Dr. **Várady** Zsigmond szintén magyarázatot kíván a költségvetés észrevétel rovatában. Ez iránt indítványt tesz.

Ragány János: ezeket a kívánalmakat a a jövőre nézve tudomásul veszi.

Balogh Döme Szokoly indítványát, melyet ez visszavont, magáévá teszi. Ha van egy bizottság a város vagyonát elkölteni, lehet egy bizottság azt ellenőrizni.

A költségvetést általánosságban, a dr. **Várady** Zsigmond indítványával *elfogadták*.

A részletes tárgyalás.

A részletes tárgyalás során a III. rovatnál (kövezés) **Szmetka** György szólal fel a város külső részeinek s különösen katonavárosnak érdekében, hol nincs kövezet, nincs világítás s a közlekedés életveszélylyel jár. Indítványozza, hogy még legalább 1500 koronát vegyenek fel kövezés és kavicsolásra.

Dr. **Bulyovszky** József elismeri ezeket az állapotokat s fog is segíteni a város, mihelyt a csatornázási tervek készen lesznek, vagy egy nagyobb költsön felvételére alkalmas idő lesz. Első sorban a külső részeket rendezik. A világítás tekintetében Komlóssy tanácsnok már megvan bizva a szükséges lámpák felállítására.

Szokoly Tamás szintén a külső részek, különösen a Rét elhagyott állapotára hívja fel a figyelmet.

Dr. **Bulyovszky** József konkrét helyek megjelölését kívánja.

Gábel Jakab a Nagypiacz-tér déli részét tünteti fel ilyen elhagyatottnak.

Schenker Mihály: A hátunkon visszük a gyermekeket az iskolába.

Rendes Vilmos: a reáliskola mellett emelt új épületek előtt sürgeti a járda kiépítését.

A tételt változatlanul elfogadták.
A mérnöki hitelesítés rovatánál **Déry**

János, a vágó-híd tételénél *Beczka* Lajos szólaltak fel, de az eredeti összeget fogadták el.

A nyugdíjak tételénél *Hlatky* Endre kijelenti, hogy jövőre semmiféle kegydíjat nem fog megszavazni, mert nagyon megterheli ez a várost.

A gazdasági kiadások tételénél *Szokoly* Tamás indítványozza, hogy ezt a tételt a jövőben a legmesszebbmenő takarékossággal redukálják.

Mihelfi Adolf indítványt terjeszt be, hogy a költségvetés tárgyalását holnapra hagyják s vegyék elő Csongrád-megye átiratát az obstrukció ellen.

Szokoly Tamás ezt ellenzi.

Beöthy László főispán: a megkezdett czímet végig kell tárgyalni.

Balogh Döme a tárgyhöz szólva, kifogásolja, hogy a város fényes fogatokat tart. Ez úgy jön ki, mint a kapuczinus utcái ösmert bankár, akinek semmije nincs a bankjában, mégis olyan fényes czilindert visel, mint Rothschild. (Derűtség.)

Dr. **Bulyovszky** József mint tanácsot figyelembe veszi ezeket a felszólalásokat, s jövőre gondoskodni is fognak róla.

A tételt elfogadták.

Most bocsátotta a főispán szavazás alá a **Mihelfi** Adolf indítványát s azt a nagy többség elfogadta.

A szájkosár.

Nagyvárad város tanácsa előterjesztette Csongrád-megye átiratát, hogy pártolja Nagyvárad városa azon feliratukat, a melyet a miniszterelnökhöz intéztek, hogy az obstrukció ellenzékét bármiféle intézkedéssel szorítsa napirendre.

Szokoly Tamás: Szegénységi biznyitvány!

A tanács az átiratot azzal terjeszti be, hogy Nagyvárad városa hasonszelleme feliratot intézzen a miniszterhez, a melyben tekintettel az égető közgazdasági kérdésre s egy töredék ellenállására, amelylyel a tanácskozások menetét gátolják, a miniszter gondoskodjon a szükséges eszközökről ezek megfélemezésére s ezáltal biztosítva legyen a képviselőház szabad tanácskozása. Indokul hozza még fel a tanács, hogy a szeszadó bérbeadásáról szóló törvényjavaslat sem tárgyalható, s ezáltal városunk károsodik.

Szokoly Tamás nagy mozgás között szólalt fel. Ha ez az átirat N.-Szebenből vagy Szatmár legszeibb részéről jönne, akkor érthető volna, de hogy egy alföldi magyar törvényhatóság ilyen átirattal toladodik ide.

Elnöklő **főispán**: A törvényhatóságoknak szabad levelezésük van egymással s ezért nem engedhetem, hogy ilyen szavakkal sértéssék a társtörvényhatóságot.

Szokoly Tamás: a tanács hazafias átiratokat nem tesz magáévá, de az ilyen szájkosárról szólót igen, mikor egy törvényhatóság a kormány szolgálatába szegődik pénzért, vagy miért...

Elnöklő **főispán**: Ezért a kifejezésért másodsor redreutasítom s ha még egyszer ilyen kifejezést használ, meg vonom a szót.

Szokoly Tamás: Türelemet kér a főispántól s ne utasítsa mindjárt rendre.

Elnöklő **főispán**: Az elnöki kijelentést nincs joga bírálni. Csak azért utasítja rendre, ha más törvényhatóságot, vagy egyeseket sért.

Szokoly Tamás védi az obstrukció ellenzékét, akiket sért az átirat, mikor törpének stb. nevezi. Azoknak joguk van obstrukción a szabad-elvűek ellen, kik nem tekintik a haza érdekeit. Indítványozza, hogy az átirat felett térjenek napirendre s keresse meg Nagyvárad várossa olyan átirattal Csongrád-megyét, hogy nem tartja méltónak átiratát tárgyalni.

Dr. **Hoványi** Géza: Aggodalmat kell, hogy felkeltse mindenkinek a képviselőház mostani tárgyalásának menete. Nem a pártok szempontjából, de azon kívül is. Ha az ellenzék érvekk

elvekkel áll elő, azok előtt meghajlik, de ha nem az elvek fegyverével küzd s igyekszik a tárgyalást eszély nélkül akadályozni és a személység terére lép, akkor lehetetlen az ily térére vitt lépést elismerni. Csongrád megye feliratához hozzájárult már sok törvényhatóság s egyhangulag helyeselték azt. Megnyilatkozott minden polgár szívében, hogy az ellenzék mostani viselkedése helytelen. Ezt érezzük, sajnáljuk és bocsánat a kifejezésért, megbotránkozunk felette.

Ma már tovább fejlődtek a dolgok, mint mikor Csongrád megye szükségét látta a feliratnak! Nem elég, hogy pártolólágg fogadják el Csongrád-megye átiratát, hanem indítványozza, hogy külön feliratban fejezze ki Nagyvárad város törvényhatósága megütközését s kérje a miniszterelnököt, hogy az obstrukció megszüntetésére minden eszközt igénybe vegyen s így a közgazdasági kérdéseket keresztülvihessék. (Helyeslés.)

Szerényi Gusztáv tiszteli a más meggyőződését, de a magáéból egy hajszálat sem enged.

Majd folytatja: A csongrád-megyei törvényhatósági bizottság ide intézett átiratában kirokodik könyekkel elsiratván a magyar parlamentarizmust, egy komoly testülethez nem illő arrogans és sértő kifejezésekkel telt határozott hozott az ellenzék hazafias működésének elítélésére, melyből először is kioktatja az országgyűlési kormánypártot elmulasztott kötelességeiről és tanácsokat osztogat az ellenzék megfélemezésére; azután dühösen nekiment az ellenzéknek s valóságos kocsis stylusban megleczkézteti, állítva: hogy erőszakos, hogy a parlamenti jogokkal visszaél s elnevezi az ellenzékét számra nézve törpe csapatnak, mint valami szolga hadat. A mely közigazgatás ilyen hangon mer beszélni az ország törvényhozásával szemben, annak átiratát nem érdemes komolyan tárgyalni, sőt felkellene hívni a belügyminiszter figyelmét, hogy az ilyen féktelenkedő testület rendreutasítsa. Azt hiszi, hogy az ilyen csongrádi légvárak és használt rozsdás fegyverek nem fogják megvédelmezni az országgyűlés kormánypárti többségét, ha saját tekintélyével és az igazság fegyverével nem képes imponálni. De hogy kicsiben hasonlaltat eljen, olybá tűnik fel előtte Csongrád-megye átirata, mintha itten Biharban Kotyiklet község kupak-tanácsa azaz előljárósága beavatkoznék a megye belügyeibe s egyik vagy másik párt mellett állást foglalna s a politikai morálból leczkékét osztogatna. Hogy ilyen esetben mit tenne a kormánypárt, azt nem tudom, de arról meg vagyok győződve, hogy Bihar-megyének kiválóan tisztelt és nagybecsült alispánja erősen orrára koppintana a hatásköréről megfélemezett testületnek; amint vélemény szerint cselekednie kellett volna a belügyminiszternek Csongrád-megyével szemben. Mindezeknél fogva, miután Csongrád-megye törvényhatósági bizottsága a szólásszabadság megsértésével az országgyűlés vitatkozási ügymenetére beavatkozni merészkedett, szintén ezen föllépési alárendeltségéről megfélemezve, az országgyűlés méltóságát durván és tapintatlanul megsértette; tisztelettel indítványozom, miszerint Csongrád-megye politikai főmedvénye felett egyszerűen napirendre térjenek.

Weisz Károly hosszabban beszél a tanács javaslata ellen. Közben többször felemlíti Tisza Kálmánt, mire zajos éljenzés és abczug! zuggott fel. Tagadásba vette, hogy van obstrukció. Beszéde oda irányult, hogy **Bánffy** Dezső megérdemli a heves vitákat, mert ő okozta **Bánffy** a kiegyezési bizottsággal is ellenkezett. Ilyet magyar ember jó szemmel nem nézhet. Térjenek napirendre.

Szokoly Tamás ismét szólott. Viselkedjék úgy a miniszterelnök, hogy az ellenzéknek ne legyen oka rá haragudni; ne sértse meg a titkot, ne viselkedjék becstelennül. A Dezsőffy-ügy okozta a mai bajt. — A csongrádi átiratot sárba kellene tiporni. Ez az átirat tulajdonképen az összevásárolt szabadelvű pártnak szól. A napirendre térést pártolja.

Hlatky Endre: Az ellenzék érzi, hogy ludas. Tudják ők is, hogy van sulya a törvényhatóságok nyilatkozatának. Hisz az ellenzék ir legtöbb átiratokat a kormány ellen. A tvhatóságok jogának meg is kell maradni. Oly városok is, mint Debreczen, Pécs, Temesvár felszólalnak az obstrukció ellen. Ő nem azért ir fel, hogy a kormányt erősítse, de mert szomoruan látja, hogy mikor Ausztriában verekedtek a parlamentben, azt elítélték s büszkék voltunk, hogy ez az Ázsiából jött nemzet ilyet nem tesz. Szomoruan látja, hogy ezek a dolgok kezdete egész Európában a parlamentarizmus aláadásának. A közgazdasági kiegyezés 3 éve folyik, sújtja az országot s a helyet, hogy ezt elősegítsék, megtámadják a többséget. — Örömmel konstatálja, hogy a 48-as párt komoly gondolkodású férfiai is, Eötvös Károly stb. . .

Egyhang: Pusztuljon! Ismerjük kicsoda.

Hlatky Endre: Ilyen férfiak is károsnak tartják az obstrukciót. Szokoly az mondta, pénzen vették meg az obstrukció ellenzőit...

Szokoly Tamás: Nem ide mondtam.

Hlatky E.: Akkor menjen oda, ott mondja ezt meg. Fejtegeti, hogy a szabadság hazájában, Angliában milyen szigorú rendszabályok vannak az obstrukció ellen. Ezt itten nem kívánják, de megakarják, bár más elvből, a haza becületét védeni. Azt az érvet, hogy a szeszadó-törvény kése delme által a városok károsodnak, nem kívánja a feliratba bevenni az indokok közzé.

Végül kijelenti, hogy nem tette volna, de mert Bánffyt gyalázták. s ők pedig nagy magyarnak tartják, a feliratban a törvényhatóság adjon kifejezést Bánffy Dezső iránti törhetlen bizalmának.

Határozathozatalra kerülván a sor, az ellenzék kivonult a teremből, a kormány hívei pedig elfogadták a **Hoványi Géza** és a **Hlatky** indítványát.

A közgyűlést ma folytatják.

A honvéd-iskolák albuma.

Magyar királyi honvéd tan- és nevelő intézetek Sopron, Pécs, Nagyvárad. Tervezte **Alpár** Ignác. Építették: **Neuchloss** Ödön és **Marcell** Erdélyi, cs. és kir. udvari fényképész műterméből Budapesten.

Ezen a czímen gyönyörű mappa jelent meg halaványzöld kötésben 15 remek-tiszta czinkografikus képpel, amely a fön említett városokban emelt honvéd iskolák hatalmas épületeit tünteti föl.

A magyar lélek büszke elégedettséggel időz e pompás épületek rajzainál, melyekben a hallhatatlan honvéd név ifju örökösei nevelődnek föl az édes haza védelmére.

A három város közt kétségkívül **Nagyvárad** kapta a legtöbbet mennyiségileg, minőség tekintetében ellenben **Pécs** gyönyörű barock palotájához képest a nagyvárad i óriási (635 méter széles) homlokzatu épület valóban szegényesnek és kietlennek tűnik fel a **soproni** természetesen messzemarad mindkettő mögött. A pécsi főépület homlokzatának középső tagozata különben külön műlapon nagyobb arányokban is van föltüntetve s kivált e lapon látjuk, mily előnyben részesült a mecsek-alji város a körözs-parti felett.

No de ahhoz már, hála a fővárosban uralkodó nagy fiaink-nak, hozzá vagyunk szokva, hogy Várad háttérbe szoruljon, mint azt többek közt a valóban botránnyal határos vasut pályaházunk esete mutatja.

A pécsi iskola homlokzata valóban annál pompásabbnak, ragyogóbbnak tűnik fel, mert a várad i homlokzat nemcsak szegényesen, de styl-telenül is van megkomponálva. Mi nagy

elismeréssel vagyunk *Alpár* építőművészetét iránt, mely teljes fényben tündökölt az ezredéves kiállítás történelmi épületsorozatán, de a váradi homlokzat bizonyára azokhoz a művekhez tartozik, amelyről el lehet mondani Horatiussal: *Quandoque bonus dormitat Homerus.*

Még annyit vizsgálatul, hogy a váradi iskola udvara legnagyobb s hogy melléképületeinek elrendezése s az egész épület csoport nagyszerűsége fölmúlja a másik két városét.

Egyébiránt mind az építő czégeknek, mind a kitűnő fényképíróknak a legnagyobb elismeréssel kell adoznunk a pompás albumért, amely a magyar sokszorosító művészetnek nagy becsületére válik.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fé. 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

November 12. A Nagyváradi Nemzeti Szövetség ülése.

November 12. Galamblovászat a Sporttéren.

November 13. Kereskedők társulatának megalakulása.

November 16. Esküdtársi tárgyalás.

November 17. Városi közgyűlés.

November 20. A kath. kör gyászünnepe.

November 20. Szigligeti-társaság matinéja.

November 22. Joghallgatók táncszertéje a Kereskedelmi Csarnokban.

* **Schlauch** bibornok a karmeliták templomának. Megírtuk néhány hét előtt, hogy Budapest munkás-negyedében a karmelita-atyák rendházát és templomát építenek, hogy a szegény munkások lelki ügyeit annál nagyobb odaadással gondozhassák. Október 15-én volt a templom alapkövetétele. Ez alkalommal *Nogáll* püspök 1000 frtot küldött nekik, *Schlauch* bibornok pedig megígérte, hogy a templom számára orgonát készíttet. Az orgonát *Ország* Antal, helybeli hírneves orgonaépítő készíti. Az orgona remek munkának ígérkezik s mielőtt elhelyezik a templomban, ki lesz állítva a párisi világiállításán.

* **Katonai felülvizsgálat.** A szabadságot katonák minden esztendőben tartoznak felülvizsgálaton megjelenni. Ebben az évben Váradon a felülvizsgálat a múlt hónapban volt, azonban azon igen sokan nem jelentek meg. Ennek következtében azután a hó 21-és 22-ikére új pótfelülvizsgálatot rendeltek el. Ezt annyival is inkább ajánljuk az érdekeltek figyelmébe, mert ha ezen a felülvizsgálaton sem jelennek meg, szigorúan megbüntetik őket.

* **Mária Valéria főhercegnő az Örök imádás templom fővédnöke.** *Mária Valéria* főhercegnő ő fenségénél a napokban tisztelgett az *Erzsébet* királyné emlékére emelendő *Örök imádás temploma* gyűjtő bizottságának küldöttsége, felkérve a főhercegeasszonyt a fővédnökség elfogadására. A felséges asszony szívből helyeselve a gyönyörű tervet, a fővédnökséget kegyesen elfogadta.

* **A vegyes felülvizsgáló bizottság ülése.** A Nagyváradon székelő vegyes felülvizsgáló bizottság tegnap délelőtt 9 órakor ült ismét össze *Latscher* vezérőrnagy, dr. *Beöthy* László főispán elnökelete alatt, hogy a bizottság kerületébe tartozó ezredek azon katonái felett, kik valamely betegség folytán a fegyveres szolgálatra alkalmatlanok, itélkeztek. A bizottság polgári orvosa dr. *Bartha* János, katonai orvosa pedig dr. *Fáykiss* és *Jakobi* ezredorvosok voltak. Felülvizsgálat elé került összesen 20 katona, kik közül 18 végképpen elbocsátott a hadseregből s kórházba tétetett megfigyelés végett és egy pedig a fegyveres szolgálatra továbbra is alkalmasnak találtott. Honvédezedünk a felülvizsgálatra egyetlen egy honvédet sem állított. Keresetképtelennek két apát nyilvánítt a bizottság.

* **Felmentés bört alul.** Ő szentsége a pápa f. évi december 2-ra, I. Ferencz József királyunk 50 éves jubileuma napjára, mely péntekre esik, az egész osztrák-magyar monarchia területére nézve felmentést adott a bört alól.

* **Királyi kihallgatás.** Ő Felsége tegnap délelőtt általános kihallgatást adott, melyen fogadtattak: *Csáky* Albin gróf, *Zichy* Nándor gróf, *Károlyi* Sándor gróf, *Csekonics* András gróf és *Radivojevic* Livius titkos tanácsosok. *Sterzi* Antal altábornagy, *Czirák* Antal gróf főrendiházi tag, *Szapáry* Pál gróf és *Thurn-Valsassina* gróf kamarások, *Billek* Ágost István báró, *Görtz* Gusztáv és *Zielkiewitz* Alfréd vezérőrnagyok, *Rulich* József, *Leeb* Hugó, *Rüling* Hermann báró, *Maasburg* János báró, *Weber* Gyula és *Zechmeister* ezredesek, *Gänze* Antal, *Matic* Henrik, *Milenkovic* Sándor, *Catargi* György és *Fabián* Béla alezredesek, *Liechtenstein* Alajos herceg főhadnagy, *Molnár* Viktor min. tanácsos, *Török* Aurél dr. egyetemi tanár, *Mattenloitt* János báró földbirtokos, *Csanády* Gusztáv a keszthelyi gazdasági intézet igazgatója, *Püzy* Szaniszló kir. tanácsos, tartományi főnök.

* **A 68,000 frt vizsgálata.** A 68,000 frt elengedése ügyében kiküldött bizottság még nem fejezte be munkáját. Ma, pénteken délutánra ismét össze van hívva a bizottság, de aligha tartják meg ma az összejövetelt, mert még folytatni fogják a közgyűlést.

* **A miniszter köszönete.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter *Bende* Imre nyitrai megyés püspöknek, aki Mocsonok községben mintegy 40.000 frt azaz *negyvenezer* frt költséggel magyar tannyelvű róm. kath. mintaszerű leányiskolát és kisedővodát építtetett, továbbá *Kiss* István Lőrinczi róm. kath. plebánosnak, a ki Lőrinczi községben 2000 frt értékben iskolát építtetett s azt teljesen felszerelte, és özv. gróf *Forgách* Sándorné szül. *Sennyey* Mária bárónőnek, középiskolai adományáért, köszönetét fejezte ki.

* **Krizanthemum kiállítás.** A Rózsabokorban rendezett krizanthemum kiállításnak a tegnap egész napon állandóan nagy néző közönsége volt. A bájos kiállítás iránt a közönségnek minden rétegében olyan nagy érdeklődés mutatkozott, amilyent nem is reménylettek a kiállítás fáradhatatlan rendezői. A kiállítás megtekintőinek a száma tegnap meghaladta a három százat. Mindazoknak, akik még nem látták, figyelmébe ajánljuk ezt a szép és vonzó kiállítást. annyival is inkább, mert az már csak ma és holnap délelőtt lesz nyitva, de meg azért is, mert a szegény árvák javára van rendezve. Az eddigi érdeklődésből azt lehet következtetni, hogy a sikerült kiállításnak szép jövedelme lesz, amennyiben a kiadások már az első nap bevételéből teljesen fedezve vannak. A kiállításra részt vett kertészek különben virágaikat teljesen ingyen adták a jótékony czélú kiállításra.

* **Tifusz a huszárok között.** Tegnap már megemlékeztünk arról, hogy a nagyváradi »Ferencz József« laktanyában nyolcz megbetegedést konstataáltak a legénység között. A parancsnokság azt hiszi, hogy a bajt a laktanya udvarán levő s a lovak itatására és takarításra szánt kerek kutak vize okozza, amennyiben a huszárok a kut vizéből ittak. A parancsnokság tegnap két üveg vizet meritett a kutakból s azokat átküldte Nagyvárad városához, hogy vegyelemeztesse.

* **Főherceg és postás.** Csak nemrég járta be a lapokat annak az angol postásasszonynak a híre, akit, mert gorombáskodott a postai igazgatóval, elbocsátottak a szolgálatból. Ennek az esetnek pendantja történt a múlt szombatban Triesztben.

Ugyanis egy egyszerűen öltözött uriember csomagot vitt a postára, amely azonban nem volt elég gondosan lepecsételve, miért is a posta-

hivatalnok nem akarta elfogadni, hanem megmondta neki, hogy igazítsa meg. Erre egy jelenlevő ismeretlen ur figyelmeztette a hivatalnokot, hogy magyarázza meg annak az urnak, hogyan kell szabályszerűen csomagolni, mire a hivatalnok azt felelte, hogy:

— Az nem az én kötelességem és akinek nem tetszik, az menjen az ellenőrhöz panaszt tenni!

Az ismeretlen ur meg is cselekedte ezt, de az ellenőr is azt mondta, hogy a hivatalnok uem köteles a feleknek magyarázatokkal szolgálni. Az ismeretlen ur azt a megjegyzést kockáztatta, hogy talán még sem egészen így szól a szabályzat, mire az ellenőr így szól:

— A kinek nem tetszik, az menjen az igazgatóhoz panaszt tenni. Az ismeretlen ur azonban nem ment az igazgatóhoz, hanem átnyújtotta névjegyét a következő megjegyzéssel:

— Most nem érek rá az igazgatóhoz menni, hanem önt kérem arra, hogy tegye meg és mondja meg neki, hogy azt parancsolom, jöjjön ide és tanítsa meg ezt az urat, hogyan kell szabályszerűen csomagolni.

A hivatalnok rápillantott a névjegyre és egyszerre elhalványodott, mert a következő nevet olvasta:

Salvator Lajos főherceg.

Tableaux!

* **Tolvaj cselédleány.** *Papp* Mari cselédleány tegnap reggel kivitte gazdájának *Klein* Sándornának a ruháit tisztítani, tisztogatás közben ellopott három forintot a gazdája zsebéből. A cselédleányt a rendőrség letartóztatta. *Papp* Mari mindent beösmert. Az ügyet áttették az ügyészséghez.

Elfogott pénzhamisítók.

— Saját tudósítónktól. —

A tegnapi napon két új emberrel szaporodott a nagyváradi ügyészség börtöne.

Két jómódu paraszt embert hoztak be, a kik nem elégedtek meg azzal, amijök már van, hanem többet akartak, s mert azt becsületes uton-módon nem tudták megszerezni, mert dolgozni lusták voltak, kényelmesebb mesterséghez folyamodtak, még pedig olyanhoz, ami a büntető törvénybe ütközik.

A pénzszerzésnek a könnyebb keresési módját nem sokáig üzhették: rájött a szemes csendőrség s a könnyű módon gazdagodni óhajtó embereket letartóztatták, még mielőtt czéljokat elérhették volna.

A nehéz bűnügyi vizsgálatot egy fiatal csendőr őrmester vezette, aki a legnagyobb szorgalommal és kitarással több mint három hónapon keresztül nyomozott, míg végre a bűntényt tegnap sikerült napfényre hozni.

A derék őrmester azután a tetteseket elfogta s még a tegnapi nap folyamán bekísérte az ügyészséghez.

Magáról a szenzációs ügyről tudósítónk a következőket közli:

Az előzmények.

A nyár folyamán, még július hó elején *Móra* József csendőr őrmester észre vette, hogy a cigányok Biharmegye különböző részén igen magas áron veszik meg a szódás üvegeknek a szivattyuját, egy-egy darabért 40—50 krt is megadnak.

A dolog nagyon különösnek tűnt fel az őrmesternek s ezért nyomozni kezdett.

A megkezdett nyomozás megerősítette az őrmester gyanuját s csakhamar rájött arra is, hogy a cigányok nem csak a szifonokat, hanem a lisztes zsákokon levő *ólom* pecsétet is megveszik.

Azonban a legerélyesebb nyomozás és utánjárás után sem tudta az őrmester sokáig megtudni azt, hogy mindez miért történik.

Azzal mindjárt tisztában volt, hogy ez nem igaz ügyben történik, azonban a cigányok igen óvatosak voltak s így nem sikerült neki sokáig megtudni a valót.

Az ügybuzgó ember azonban nem tágitott, folytatta a nyomozást.

Az első bűnjel.

A folytatott nyomozás során később azután a nyomok *Vizesgyán* község felé vezettek. A nyomozást tehát ezen községben fokozott mérvben folytatták. Ezelőtt vagy két héttel került ki az első bűnjel, egy *hamisított egy forintos*. A hamis pénzt a *vasuti pénztárnál* próbálták értékesíteni, ami sikerült is. A vasuti tiszt minden gyanu nélkül fogadta el a pénzt s csak később vette észre, hogy be van csapva. Néhány nap múlva azután ez ismétlődött. Ezt azután megtudta a csendőr őrmester, aki most már látta, hogy sejtelve nem esalt, mert pénzhamisítás csakugyan történt s most már fokozott erővel dolgozott.

A pénzesináló banda.

Móra József, mikor bizonyossá lett a bűncselekményről, azonnal két ember után kezdett vizsgálni. Az *Osváth* testvérek voltak ezek, akiknél gyakran megfordultak a cigányok s akik a cigányokkal igen jól bántak.

A bizonyítékok napról-napra szaporodtak a testvérek ellen, aminek következtében végre is az *Osváth* testvérek házaiban kutatást rendeztek.

A házkutatásnak meglepő eredménye lett. *Osváth* Flóra pinceszéjében *kétszázhat* darab kész, *hamisított egyforintos* s ezenkívül több mint *négy kiló* rudba öntött *ezinket* és *olmot* találtak.

Osváth Mitrunál szintén találtak bűnjelt, itt ugyan kevesebbet, csak *tizennégy* darab *egyforintos* hamisítványt.

A két testvérnél tehát *kétszázhusz darab* kész *hamisított* egyforintos találtak.

A vádlottak vallomása.

A vádlottakat a házkutatás után vallatásra fogták.

Osváth Flóra beismerte, hogy a cigányok az ő pinceszéjében éjnek idején készítették a hamis pénzt, azonban azt mondja, hogy ő ebben tényleg részt nem vett, hanem a kész pénzt ő megvásárolta a cigányoktól *százötven* frton.

Testvére hasonlóan vall. Azt mondja, hogy ő a tizennégy darab hamis frtért *öt* forintot adott.

A vádlottaknak ez a vallomása azonban nagy részben meg van czáfolva s a bizonyítékok azt mutatják, hogy a vádlottak tényleg is befolytak a pénzesinálásba.

Hogy készült a pénz?

A hamisított pénz elég primitív módon készült, nem verték, hanem csak öntötték. Egy egyszerű bádóg volt a minta, a megolvasztott olmot ebbe öntötték. A pénz így eléggé gyatra hamisítvány, *hiányzik róla az évszám* s a szélén *körfelirás*: Bizalmam az ősi erényben. Azonban a gyakorlatlan ember, vagy az, aki nem vizsgálja meg közelebbről, könnyen elvehette volna fizetesképen.

A cigányok, akiknek természetesen nagy részük van a hamisításban, elmenekültek s őket idáig elfogni nem sikerült. Az elfogott tetteket tegnap bekísérték Váradra a bűnjelt képező elkobozott pénzzel együtt s átadták őket az ügyészségnek.

EGYESÜLETEK.

A Nagyváradi Nemzeti Szövetség ülése.

Van szerencsém a Nagyváradi Nemzeti Szövetség igazgatóságának tagjait a nagyváradi keresk. és iparkamara helyiségeiben f. hó 12-én (sz. maton) igazgatósági rendes havi ülésre tisztelettel meghívni. Nagyváradi, 1898. nov. 10. Gyalkay Lajos, szöv. elnök.

Igazságszolgáltatás.

Lopott lovak. *Poják* Sándor földműves gazda a múlt év elején két lovat kötött el egy éjszaka. A lopás azonban nem maradt titokban, napfényre jött s *Pojákot* a törvényszék elé állították. A törvényszék tegnap ítélkezett felette s a két ló lopásáért *egy esztendei* börtönre ítélte.

Kettős gyilkosság Vácson.

Körülbelül két hete nagy izgalmat keltő, véres dráma játszódott le Vácson. *Krecsák* József, egy odaváló háziur fia ugyanis házuk egyik lakosát *Spatz* Lipót szabót és ennek gyönyörű 16 esztendősi leányát meglötte. A fiu forgópisztolyát először *Spatz* Lipótra fogta és öt golyóval halálra sebesítette, a fegyver hatodik golyóját pedig a leány felé röpitette, akinek mellébe furdót a gyilkos ólom. Mindkét áldozat néhány órával utóbb kiszenvedett.

A helyszínén azonnal megjelent csendőrség jegyzőkönyvet vett fel a haldoklókval, ifj. *Krecsák* Józsefet pedig letartóztatta s be szállította a pestvidéki kir. törvényszék fogházába.

A vizsgálatot ebben az ügyben Bucz Lajos dr., a pestvidéki törvényszék vizsgálóbírója vezeti a megszokott erélylyel. A fiatal gyilkost már ki is hallgatta s ez elmondta, hogy a kritikus napon délután be akart menni *Spatz*ékhoz, de az ajtót zárva találta. Erre fogta magát és be akart ugrani az ablakon. *Spatz*né visszalökte őt, amin *Krecsák* annyira fölindult, hogy berohant az apja szobájába, a falról le akasztotta a forgópisztolyt, s ezzel a kiáltással: Nesztek, zsidók! hat golyót röpitett be az ablakon. *Spatz*nak arczába és homlokába furdóttak a golyók, az utolsó lövés pedig, mint már említettük, mellen találta a leányt.

Ifj. *Krecsák* József különben rendkívül lobbanékony természetű, ideges és évek óta epilepsziában szenved. Csak ennek tulajdonítható, hogy ily csekély okból ezt a véres gyilkosságot rögtönözte. A vizsgálat befejeztével a vádlottak elmebeli állapotát fogják megvizsgálni és valószínű, hogy az orvosok elmebajrt fognak nála konstatálni.

A fiatal gyilkos éppen ma levelet irt a szüleinek, amelyben hogylétük felől tudakozódik s kéri őket, küldjenek neki néhány hatost és hat zsebkendőt, mert — ugymond — *nem tudom, hogy mikor kerülök haza.*

Csizmadia Sándor salvus-conduktusa.

A híres orosházi szociáldemokrata agitátornak Csizmadia Sándornak tudvalevőleg tegnap délután volt a sajtóesküdszéki tárgyalása. Az első tárgyaláson több rendbeli izgatásért összesen két évi államfogházra ítelték. A tegnapi második végtárgyalásra a Budapestről kitutasított Csizmadia csak salvus-konduktussal akart feljönni. Kérését azonban megtagadta a rendőrség, azzal az indokolással, hogy az első sajtótárgyalásra, bár kapott szabad menetlevelet, nem jelent meg. A második tárgyaláson pedig amugy is köteles lévén megjelenni, ehhez salvus-konduktus nem kell. Így történt azután, hogy Csizmadia Sándor és vádlottársa Tompa Antal, ugyancsak orosházi földműves, egy oros-

házi csendbiztos fedezete mellett tegnap reggel érkezett Budapestre. A rendőrség szemfüles emberei csudálatosképen nem várták a pályaudvaron, úgy, hogy a csendbiztos kénytelen volt a vádlottakat Zsitvay Leóhoz, a sajtóbíróhoz elnökhöz elkísérni. Az elnök azonban kijelentette, hogy nincs még Csizmadia letartóztatásához joga. Ha délután három órakor nem jelennek meg a sajtótárgyaláson, akkor elővezetné, de különben nem tehet vele semmit.

Csizmadia ezután, — kit mindég a csendbiztos kísért — védőjét dr. Vársonyi Vilmost kereste fel, a kit pörében informu. A délutáni tárgyaláson tehát Csizmadia nem fog szabadon megjelenni.

REGÉNY-CSARNOK.

A TÜNDÉR-RÓZSÁK.

— Egy kis botanikával elegy novella. —

Irtá: Kontúr Béla.

2

Azóta mindenki tündér-rózsának hívta, még az atya is, a bárónót, a kinek szép szemében lelkének soha el nem muló, szinte gyermektisztasága tükröződött.

A Püspökfürdő az időben gyermekkorát élte. A kénes forrás mellett egy zárda állott, mely ridegnek látszott s erős falai nem annyira barátságosak, mint titokzatos hatást gyakoroltak az emberre. Az uri nép szállást a zárdában kapott, míg a köznép a kolostor udvarán sátrak alatt tanyázott. A zárda mögött gyönyörű kert volt berendezve s a bokrok között kökeresztek, Mária-szobrok voltak, melyeket a hálás meggyógyultak emeltek. A zárda templom falain mankókat lehetett látni, melyeket meggyógyult emberek hagytak itt. A bárónó nem jól érezte magát, mert a fürdő közönsége nagyrészt olyan emberekből állott, kik a lábukat húzták, a ki sziszegve lépett, a kik két rétbé görnyedve, vagy mankón jártak.

Egyik szép alkonyatkor, midőn Piroska bárónó atyjával a forrás mellett sétált, két fiatal ember jött velük szembe, akik közül az egyiknek keze tele volt növényvel. Az egyik harmincz éves, szép, barna fiatalember volt, valódi antoniussi alak, a kinek arczáéle azonnal elárulta a szellemes embert, a jó fejű ifjut; arca egészséges, barnapiros zománczcal; szép magyar típus, fekete hajfürtök, tüzes szempár. A másik is nyílt arczu fiatal ember volt, kissé beesett, méléző szemekkel s kellemes hanggal, de nem oly szép, mint barátja. A marciális, alant kissé vastag orr nyers modorra, zsörtölődő, szőfogatlan természetűre vallott. Piroska bárónó magas termettel bírt, mely karcsúsága s látszólagos gyöngesége mellett is életerőt s tökéletes idomokat tüntet vala elő. Ruhája kissé rövid volt, az akkori kor divata szerint, mintha kinőtts volna s lábaival, melyek erőteljesek voltak e nem oly piczinyek, mint az olasz arisztokrata nőké, kecsesen lépdelt a park porondos útjain. Meztelen nyakára fekete bársony szalag volt kötve, melyről arany kereszt függött alá; e fekete szalag még jobban kiemelte bőrének fehérségét.

A két ifju közül az egyik megállott, mint kit a bámulat a földhöz szegzett. A bárónó kis kezében egy hosszunyelű, diszes gombu, piros napernyőt tartott hanyagul.

— Ez aztán csinos egy umbellifera, — mondá az egyik ifju szép bariton hangon.

Mikor a bárónó hazaérkezett, a fráter kertész egy bokrétával kedveskedvén a főrangú hölgynek, azt újságolta, hogy két fiatal ember érkezett s a zárdában vettek lakást: az egyik gróf, a másik meg olyan mint egy — tündér-rózsza . . .

Az estebédnél aztán megismerkedtek. A főtisztelendő páter guardian bementatta az egyik fiatal embert, mint Waldstein Leó grófot s a másikat, mint annak barátját, Kitabel orvost, a kit nem rég neveztek ki a budai egyetemre tanárnak. Az ifju a hadisebészetet s a botanikát tanította és a szünidő elkövetkeztén, a vele majdnem egykoru főuri barátjával

nyakukba vették az Alföldet, hogy ott részint a flórá, részint az ásványos vizeket tanulmányozzák. A két ifju még ama korban ismerkedett meg, mikor a megbarátkozás könnyen megy. (Folyt köv.)

TAVIRATOK.

Bánffy a királynál.

Budapest, nov. 10. (Saját tud. táv.) A király ma délelőtt Bánffy Dezső báró miniszterelnököt hosszabb kihallgatáson fogadta. (Magy. Táv. Ir.)

Wolf és Gnievosz.

Bécs, november 10. (Saját tud. táv.) Az osztrák képviselőház tegnapi ülésén, mint megirtuk, Wolf képviselő megsértette a lengyeleket, a kiknek nevében Gnievosz képviselő, nyugalmazott zsidáskapitány felelt a sértésre és hitvány utczai sihedernek nevezte Wolfot, Wolf ma ezért Gnievoszhoz küldte segédeit, a kik elégtételt követeltek tegnapi sértő szavaiért, Gnievosz megnevezte nekik segédeit. Gnievosz segédei Smidt tábornok és Hendl képviselő. Wolf segédei Sylveszter és Lemis képviselők. A párbaj ma délelőtt 3 órakor ment végbe. A segédek kardpárbajban állapodtak meg a végkimerülésig. A párbajban Gnievosz sebesült meg.

Az angol-francia konfliktus.

Páris, nov. 10. A »Matin« szerint a tenger-nagyok tegnapi értekezlete fontos határozatokat hozott egy tengeri hadjárat tervére vonatkozólag. Holnap 30 tartalék hajó fog készen állani. (Magy. Táv. Ir.)

London, nov. 10. A »Times« Salisbury lord tegnapi beszédéről ezt mondja: A nagyvilágban elfoglalt állásunk és a nemzeteknél való jóhírünk attól a látható és félre nem magyarázható tevékenységtől és készségtől függ, amelylyel érdekeinket megóvjuk és becsületünket megvédjük. Az egyik siker a másikat szüli és még a német sajtó ellenséges része is arra a felfedezésre jut most, hogy az az Anglia, a mely erős a tengeren és birtokát a szárazföldön is meg tudja védeni, olyan hatalom, a melylyel Németországnak megegyezést kellene keresnie, sőt talán valóságos szövetséget is. (Magy. Táv. Ir.)

London, nov. 10. Salisbury lord a Mansion-Houseban tartott tegnapi beszédében, a midőn az angolok óvintézkedéseiről beszélt, ezt mondta: Ennek az óvintézkedésnek a szükségége legalább is egészen közvetlen volt. Csodálkoztak azon, hogy az óvintézkedéseket nem szüntették meg azonnal. Lehetetlen valamenyí óvintézkedést egy pillanat alatt megszüntetni. De azért nem szabad azt hinni, hogy ez az intézkedés azért, mert nem szüntették meg azonnal, még most is ugyanazokat az érzelmekeket fejezi ki, a melyek eredetileg sugallták. Annak kijelentése után, hogy Anglia ez idő szerint meg van elégedve az egyiptomi helyzettel, azt mondta Salisbury, hogy nem mondhatja ugyan, hogy az utóbbi három hónap eseményei nem hatottak ki az angolok egyiptomi helyzetére, a mely az omdurmáni győzelem után természetesen más lett, mint a győzelem előtt volt; de őszintén reméli, hogy nem fognak bekövetkezni olyan körülmények, a melyek szükségessé teszik az angolok egyiptomi helyzetének megváltoztatását, mert meg van győződve róla, hogy a dolog nem menne tovább ilyen békésen. Ha már most azt kérde-

zik, mire valók ezek a készülődések, ha nem Krétáról, Egyiptomról vagy Szíriáról van szó, ám nézzék az általános világhelyzetet. Salisbury azután melegen üdvözölte Miklós csár lefegyverzési javaslatát és biztosítja az Anglia rokonszenvéreiről és támogatásáról. Amde — mondja tovább — a míg az orosz csár óhaját siker nem koronázza, figyelembe kell vennünk a körülöttünk lévő veszedelmeket és óvintézkedéseket kell tennünk.

Ezután Amerika nagy hatalmáról beszélt Salisbury és hozzá tette, hogy az európai nemzetek közül egy sem tagadhatja, hogy az amerikaiak megjelenése az európai diplomácia tényezői között nagyfontosságú, komoly esemény, amely talán előnyére válik a béke érdekeinek, de amellet valószerűleg előmozdítja Nagy-Britannia érdekeit. Ma napság — ugymond — nagyon gyorsan üthet ki háboru. Mi nagy gyarmati tengeri hatalom vagyunk és nincsenek szárazföldi határaink. De ha valaha megengedjük, hogy tengeri védőerőnk a téttenség állapotába jusson, birodalmunk egy nap alatt tönkre megy. Ezért Angliának nem szabad abba hagynia a katonai és tengerészeti készülődéseket, amelyeknek célja semmiesetre sem veszedelmes vállalkozás vagy hódítás. Megvetjük a háborut, de kötelességünk a birodalmat sértetlen alakban hagynunk utódainkra. (Magy. Táv. Ir.)

SZERKESZTŐI POSTA.

O. F. P.-Szőlős. Az üdvözetlet köszönjük. Az egész körorvos ügyben az igazság vezette tulkant. Ugy az előbbi cikkeket, mint a szerdai bevezető vezércikket Vidosits Gyula belső-munkatársunk írta.

KÖZGAZDASÁG.

Hamis bor és még valami. Nyomorúságos bortermésünket óriási anyagi áldozattal bírtuk elérni, az tudja, aki rekonstruálta a szőlőjét. Szídjuk is érte a filoxerát tőlünk telhetőleg. Pedig van ám a bortermésünknek nagyobb ellensége is, mint a filoxera, t. i. a borhamisítók. Ami bor szőlőn termett, azt nem lehet olcsón adni, mert sokba van a gazdának is, meg hűségesen szedi a dézsmát a fogyasztási adókkal az állam is. A borgyárosnak azonban könnyű a szüretje. Nem kell nyitni, kapálni, metszeni stb. meg terem a bora a pinczébe s a fogyasztást sem lehet ellenőrizni, mert a föld alól bugyog elő a bora. Törvényünk persze van a hamisítások ellen, el is csipik azt a szegény korcsmáros, aki sokszor nem is maga hamisította a borát, hanem úgy vette, meg is büntetik, de hát szunyogot könnyű fogni, hanem elefántot veszedelmes is, nehéz is, így a bor iparos hurokra kerül, a borgyáros már ritkábban. A multkoriban fogtak egyet, az Engel czeget, melyről minden lap hozta, hogy hamis borgyártáson fogták. Most Splényi kapitány ur beszűntette ellene a kihágási eljárást s a vett bormintákat vissza küldte. A Budapesti Hírlap reméli, hogy nem fog ennyiben maradni a dolog. A furcsa kezdet után, mi sem igen reméljük, pedig az ilyen dolgot nagy nyilvánosság előtt kellene tárgyalni s ha csakugyan bűnben érnek valakit, irgalom nélküli büntetéssel példát statuálni. Ezt nagy nemzet gazdasági érdek követeli.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. november 10-én	
Magyar aranyjárdék 4%	119.—
Magyar koronajárdék —	97.75
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/10%	119.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	119.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	96.40
Italmérsi jog megváltási kötvény —	100.55
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény —	97.—
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön —	161.50
Tiszabályozói és szegedi sorsjegyek kölcsön —	137.50
Osztrák járadék papírban —	101.—
Osztrák járadék ezüstben —	100.75

Osztrák járadék aranyban — — — —	120.—
Osztrák korona járadék — — — —	101.25
1860. Osztrák államsorsjegyek — — — —	140.—
Osztrák magyar bankrészevény — — — —	910.—
Magyar hitelbankrészevény — — — —	384.25
Osztrák hitelintézeti részevény — — — —	858.—
Páris vista — — — —	84.—
Német birodalmi márka — — — —	58.87 1/2
London vista — — — —	120.51
Páris vista — — — —	47.50
20 márkás arany — — — —	11.78

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

19531/1898 rkp. sz.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I-ső foku iparhatóság részéről ezennel közhírré tétetik, hogy Váldmánn Albert nagyvárad lakos Erzsébet-utca 228. sz. telkén gőzfavágó telepet szándékozik létesíteni s ennek engedélyezése céljából **1898. évi november hó 25. d. u. 3 órára** a helyszínére tárgyalás tüzetett ki, miről az érdeklődők az 1884. évi XVII. t. cz. 27. §-a értelmében ezennel oly felhívással értesítettnek, hogy ha jelzett telep felállítása ellen bármilyen kifogásaik lennének, azokat a kitűzött tárgyalási határidőig írásban vagy szóval annyival inkább bejelentésük, mert ellen esetben a kért telepengedély, ha csak köztekintetek akadályul nem szolgálnak, folyamodó részére ki adadni fog. Nagyvárad 1898. november 5.

ifj. Rimler Károly,
rkpítány.

1-1

Alapított 1877.

Legrégibb TEA és RUM posta kivitteli üzlet

BIEBER ANTAL utódai

KOVÁCS és MEZEY

BUDAPEST.

VII. Kerepesi-ut 6. a nemzeti színházzal szemben.

Nagykereskedési árak!

nagyobb háztartásoknak, vasutasoknak, csendőröknek, fűszerkereskedőknek és kávésoknak.

Kívánatra árjegyzék!

CHINAI-OROSZKARAVANTEÁK

1/2 kiló 2 frttól kezdve.

Czegünk különlegessége BRASILIAI RUM törvényes czimkével
1 pint = 1 1/10 liter 1.20, 10 pal. 1.10, 20 pal. 1.05, 1 literes palaczk —.90, 10 pal. —.85, 20 pal. —.80 kr.

Jamaica Rum 1 liter 1.40 krtól feljebb.

Fejedelmi Rum 1 liter 2 frt 80 kr.

Magyar cognac

1/1 pal. * 1.20, ** 1.50, *** 2.—

Francia cognac

Martell *** 1/1 pal. 4.— 1/2 pal. 2.—

Francia cognac

Malignon *** 1/1 pal. 2.60 1/2 pal. 1.30

Kávé kilója 1.45, 1.78, 1.95

CACAO, CSOKOLADÉ, LIKÖRÖK,

törköly, szilviorium, teasütemény, rudvanillia sat.

FÜSZERCZIKKEK

Dreher Antal kőbányai serfőzde kizárólagos főraktára,
évi kötéseknel legolcsóbb gyári árak,

Levél-czim:

KOVÁCS és MEZEY nagykereskedők
BUDAPESTEN.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1898. évi október 1-től.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.						Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.						Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.					
	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	T. v.
Kolozsvár ind.	11 01	5 23	7 00	6 13	—	Budapest ind.	9 15	1 55	5 45	8 30	—	P.-Ladány ind.	4 06	1 31	6 00	2 20	6 05
B.-Hunyad >	12 20	6 40	8 37	7 54	—	Nagykátá >	10 20	3 05	7 54	10 16	—	Debreczen >	5 22	3 —	6 55	3 56	8 20
Csucsá >	12 52	7 09	9 19	8 32	4 49	Szolnok >	11 19	4 23	9 27	11 31	—	Érmihályfalva érk.	6 35	4 01	7 38	4 58	9 47
Bucsa >	—	—	—	8 51	5 13	P.-Ladány >	12 55	5 55	11 53	2 00	5 00	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.					
Brátka >	—	—	9 50	9 10	5 38	Báránd >	—	—	12 07	2 12	5 17	Sz. v. Sz. v. Sz. v. Sz. v. Gy. v.					
Rév >	1 34	7 47	10 08	9 30	6 13	Sáp >	† 1 17	† 6 15	12 24	2 27	5 38	Érmihályfalva ind.	6 36	11 09	5 35	9 14	8 13
Élesd >	† 1 48	† 7 59	10 25	9 48	6 42	B.-Ujfalu >	1 33	6 30	12 46	2 47	6 04	Debreczen >	3 37	12 36	8 15	10 27	9 01
Mező-Telegd >	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Peterd >	—	—	1 00	3 00	6 21	P.-Ladány érk.	5 13	1 45	9 45	11 28	9 48
F.-Vásárhely >	—	—	11 01	10 27	7 38	M.-Keresztes >	—	—	1 14	3 12	6 37	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.					
Várad-Velence >	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	Bors >	—	—	1 28	3 25	6 56	V. v. V. v. V. v. V. v.					
Nagyvárad érk.	2 31	8 38	11 17	10 44	8 —	Püspöki >	—	—	1 36	3 32	7 08	Debreczen i.	8 35	4 21	Nagy-Léta-Vértés ind.	5 25	1 05
Nagyvárad ind.	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	Nagyvárad érk.	2 11	7 07	1 48	3 42	7 22	Sáránd >	9 28	5 06	M.-Pályi >	5 47	1 30
Püspöki >	—	8 51	11 42	11 14	2 37	Nagyvárad ind.	2 18	7 14	2 06	3 58	1 22	H.-Bagos >	9 41	5 17	H.-Pályi >	6 03	1 48
Bors >	—	—	11 50	11 22	2 48	V.-Velence >	2 24	—	2 30	4 05	1 31	H.-Pályi >	10 05	5 41	H.-Bagos >	6 18	2 05
Mező-Keresztes >	—	—	12 03	11 37	3 20	F.-Vásárhely >	—	—	2 41	4 16	1 46	N.-Léta-Vértés érk.	10 20	5 55	Sáránd >	6 40	2 29
Mező-Peterd >	—	—	12 15	11 50	3 38	M.-Telegd >	2 50	7 43	3 03	4 38	2 19	Sáránd—Derecske. Derecske—Sáránd.					
B.-Ujfalu >	3 18	9 23	12 29	12 05	4 16	Élesd >	† 3 04	† 7 56	3 21	4 56	2 50	Sáránd ind.	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00	9 04
Sáp >	† 3 33	† 9 38	12 47	12 25	4 49	Rév >	3 26	8 18	3 45	5 20	3 32	Derecske érk.	9 57	5 35	Sáránd érk.	6 20	9 12
Báránd >	—	—	1 01	12 41	5 13	Brátka >	—	—	4 06	5 43	4 08						
P.-Ladány >	4 03	10 06	1 34	1 19	5 31	Bucsa >	—	—	8 51	4 27	6 04						
Szolnok >	5 39	11 44	3 35	3 37	—	Csucsá >	4 16	9 06	4 53	6 31	5 03						
Nagy-Kátá >	6 34	12 41	4 45	5 07	—	B.-Hunyad >	4 52	9 37	5 32	7 16	—						
Budapest érk.	7 50	1 50	6 20	7 10	—	Kolozsvár érk.	5 55	10 37	6 59	8 33	—						

Nagyvárad—Szeged.				Szeged—Nagyvárad.				Nagyvárad—Arad.				Arad—Nagyvárad.			
	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Szeged ind.	3 45	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Arad ind.	5 10	11 20	9 37
Ósi >	10 30	4 36	7 44	H.-M.-Vásárhely >	4 44	11 05	7 57	Gyula >	12 21	6 34	10 21	Kurtics >	5 39	11 52	10 04
Less >	10 48	4 56	8 06	Oroszáza >	5 39	11 54	9 38	Békés-Csaba >	2 23	7 17	4 32	Kétegyháza >	6 14	12 37	10 54
Gyapju >	10 56	5 04	8 18	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Kétegyháza >	2 54	7 44	5 03	Békés-Csaba >	7 —	2 33	4 50
Cséffa >	11 0 —	6 12	8 29	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Kurtics >	3 28	8 20	5 38	Gyula >	7 27	3 05	5 26
Szalonta >	11 26	5 37	9 08	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Arad érk.	3 55	8 47	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31
Kétegyán >	11 46	† 5 57	9 37	Kétegyán >	† 7 56	3 39	6 09	Szombatság-Rogoz—Dobrest. Dobrest—Szombatság-Rogoz.							
Sarkad >	11 57	6 9	9 51	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Szombatság-Rogoz ind.	6 08	7 55	—	Dobrest ind.	4 22	6 36	—
Gyula >	12 21	6 34	10 21	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Nánhegyesel >	† 6 34	† 8 21	—	Nánhegyesel >	† 4 32	† 4 49	—
Csaba >	2 10	7 22	4 44	Gyapju >	—	4 42	7 29	Dobrest érk.	6 44	8 31	—	Szombatság-Rogoz érk.	4 56	7 17	—
Oroszáza >	3 10	8 32	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51								
H.-M.-Vásárhely >	4 00	9 26	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 16								
Szeged >	4 35	10 20	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31								

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.			
	V. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Th. v. sz. sz.		V. v.	Sz. v.		Sz. v.	V. v.	Sz. v.	V. v.	
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	—	Vaskóh ind.	4 30	2 —	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 40	—	—	
V.-Velence >	4 05	2 51	—	Lunka-Rézbánya >	† 4 42	† 2 43	Ósi >	6 09	2 51	Déva-Ványa >	4 37	3 48	—	—	
Félix-Fürdő >	4 32	3 13	—	Szudries >	5 09	3 12	Uj-Palota >	6 24	3 05	Körös-Ladány >	5 13	4 22	—	—	
Kardó >	4 50	3 27	—	Belényes >	5 37	3 52	Gyires >	6 41	3 17	Szeghalom >	5 40	4 53	—	—	
Magyar-Gyepes >	5 50	4 17	—	Sonkolyos >	† 5 58	† 4 15	Körös-szeg >	7 02	3 36	Véztő >	6 12	5 34	—	—	
Tasádfő >	6 07	4 31	—	Belényes-Ujlak >	6 10	† 4 27	Szakál >	7 39	4 05	Kót >	6 38	6 03	—	—	
Drág-Cséke >	6 30	4 45	—	Borz >	† 6 19	† 4 37	Nagy-tóti >	7 55	4 21	Iráz >	6 52	6 29	—	—	
Magyar-Cséke >	6 50	† 5 —	—	Sólyom >	6 35	4 58	Komádi >	8 25	4 32	Nagy-tóti >	7 10	7 08	—	—	
Dusesd >	† 7 05	† 5 12	—	Gyanta >	6 56	† 5 19	Iráz >	8 42	4 49	Nagy-tóti >	7 22	7 13	—	—	
Szombatság-Rogoz >	7 46	5 47	—	Hollód >	7 10	5 34	Kót >	9 19	5 14	Sakál >	7 48	7 43	—	—	
Hollód >	7 58	5 58	—	Szombatság-Rogoz >	7 31	6 03	Véztő >	9 44	5 32	Körös-szeg >	8 11	8 12	—	—	
Gyanta >	8 12	6 11	—	Dusesd >	† 7 55	† 6 34	Szeghalom >	10 34	6 13	Gyires >	8 33	8 33	—	—	
Sólyom >	8 38	6 36	—	Magyar-Cséke >	† 8 07	† 6 49	Körös-Ladány >	11 —	6 31	Uj-Palota >	8 47	8 53	—	—	
Borz >	† 8 53	† 6 50	—	Drág-Cséke >	8 26	7 17	Déva-Ványa >	12 03	7 21	Ósi >	9 03	9 12	—	—	
Belényes-Ujlak >	9 05	7 01	—	Tasádfő >	8 40	† 7 33	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 30	—	—	
Sonkolyos >	† 9 18	† 7 13	—	Magyar-Gyepes >	8 54	7 50	Nagyvárad—Érmihályfalva. Érmihályfalva—Nagyvárad.								
Belényes >	10 04	7 47	—	Kardó >	9 27	† 8 31	Nagyvárad ind.	6 50	5 40	Érmihályfalva ind.	5 05	5 33	—	—	
Szudries >	10 27	8 09	—	Félix-Fürdő >	9 40	† 8 45	B.-Püspöki >	7 17	5 57	Erselind >	5 37	6 24	—	—	
Lunka-Rézbánya >	10 56	† 8 21	—	V.-Velence >	10 01	9 09	Bihar >	7 44	6 20	Székelyhid >	6 14	6 22	—	—	
Vaskóh érk.	11 12	8 49	—	Nagyvárad érk.	10 11	9 19	Paptamási >	8 13	6 48	Nagykágya >	6 27	7 32	—	—	
Székelyhid—Margitta. Margitta—Székelyhid															
	V. v.	V. v.			V. v.	V. v.		V. v.	V. v.		V. v.	V. v.		V. v.	
Székelyhid ind.	9 50	7 55		Margitta ind.	4 35	4 45	Gyapoly >	8 29	7 03	B.-Diószeg >	6 42	7 03			
Apátkeresztur >	10 46	8 41		Monos-Petri >	4 46	4 56	B.-Diószeg >	8 52	7 24	Gyapoly >	6 59	7 33			
V.-Ábrány >	11 03	8 55		V.-Ábrány >	4 57	5 08	Nagykágya >	9 07	7 38	Paptamási >	7 24	8 39			
Monos-Petri >	11 16	9 06		Apátkeresztur >	5 13	5 26	Székelyhid >	9 40	8 03	Bihar >	7 45	8 09			
Margitta érk.	11 28	9 16		Székelyhid ér. reg.	5 54	6 07	Érselind >	10 08	8 26	B.-Püspöki >	8 05	8 14			
							Érmihályfalva érk.	10 44	9 —	Nagyvárad érk.	8 21	9 40			

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 perzig terjedő éjjeli időt jelenti.

A * jelzettek feltételes megálló helyek.